

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta

Katedra andragogiky a managementu vzdělávání

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Koncept Snoezelen-MSE v inkluzivním vzdělávání
The concept of Snoezelen-MSE in inclusive education

Barbara Matoušková

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Školský management

Vedoucí práce: RNDr. Jindřich Kitzberger

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Koncept Snoezelen-MSE v inkluzivním vzdělávání vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 12. 7. 2018

.....

podpis

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce RNDr. Jindřichu Kitzbergerovi za vstřícný přístup, odborné vedení a věnovaný čas. Mé poděkování také patří Mgr. Renatě Filatove a Mgr. Ludmile Míkové za poskytnuté informace a cenné odborné rady. V neposlední řadě děkuji všem respondentům, kteří věnovali svůj čas vyplnění dotazníku.

ANOTACE

Tato bakalářská práce se zabývá konceptem Snoezelen-MSE v inkluzivním vzdělávání. Cílem bakalářské práce je popsání, analyzování a zjištění přínosu konceptu Snoezelen-MSE v konkrétních školách a školských zařízeních. Pomocí kvantitativního výzkumu jsou zjišťovány cíle stanovené v souvislosti s konceptem Snoezelen-MSE, zda jsou tyto cíle naplňovány a jak tento koncept usnadňuje edukaci žáků. Bakalářská práce je dále doplněná deskripcí zřízení a financování Snoezelen-MSE prostředí v konkrétní škole.

KLÍČOVÁ SLOVA

Inkluzivní vzdělávání, podpůrná opatření, koncept Snoezelen-MSE, finanční zdroje, kvantitativní výzkum, deskripce

ANNOTATION

This bachelor thesis deals with the concept Snoezelen – MSE in inclusive education. The objective of the thesis is the description, analysis and to find out the benefits of the concept Snoezelen – MSE at specific schools and school facilities. Using quantitative research, the fulfilment of the set objectives connected with Snoezelen – MSE and how this concept makes the education of the pupils easier, is found out. The thesis is also complemented by the description of the establishment and financing of the Snoezelen – MSE in the specific school.

KEYWORDS

Inclusive education, support measures, concept Snoezelen – MSE, financial sources, quantitative research, description

Obsah

Úvod	6
1 Inkluzivní vzdělávání	7
1.1 Legislativní rámec.....	9
1.2 Inkluzivní předpoklady	10
1.3 Podpůrná opatření	11
1.3.1 Podpůrná opatření prvního stupně.....	12
1.3.2 Podpůrná opatření druhé stupně	13
1.3.3 Podpůrná opatření třetího stupně.....	14
1.3.4 Podpůrná opatření čtvrtého stupně	16
1.3.5 Podpůrná opatření pátého stupně.....	18
2 Koncept Snoezelen-MSE.....	22
2.1 Historie Snoezelenu-MSE.....	23
2.2 Koncept Snoezelen-MSE v České republice	25
2.3 Práce ve Snoezelen-MSE.....	26
2.4 Snoezelen-MSE jako podpůrná edukační metoda	29
2.5 Snoezelen-MSE ve volnočasové aktivitě.....	30
2.6 Průvodce Snoezelenem-MSE	30
2.7 Snoezelen-MSE hodina (lekce).....	31
2.8 Typy Snoezelen-MSE prostředí.....	33
3 Financování inkluze.....	37
4 Financování Snoezelen-MSE prostředí	38
5 Metodologie výzkumu	43
5.1 Stanovení výzkumného problému	43
5.2 Charakteristika zkoumané problematiky	43
5.3 Výzkumné otázky	44

5.4	Vymezení objektů	44
5.5	Techniky sběru dat.....	45
5.6	Dotazníkové šetření	45
5.7	Třídění dotazníkového šetření.....	46
5.8	Časový harmonogram	46
5.9	Vyhodnocení dotazníků	46
5.10	Odpovědi na výzkumné otázky:.....	60
5.11	Deskripce speciální základní školy	61
	Závěr.....	65
	Seznam zkratk.....	67
	Seznam použitých informačních zdrojů	68
	Seznam příloh.....	71
	Přílohy	I

Úvod

Stále častěji se setkáváme s tématem inkluze ve školství a s podpůrnými opatřeními ve vzdělávání znevýhodněných žáků. Snaha o efektivní edukaci těchto dětí vede k implementaci nových metod a konceptů do výuky. Jednou z možností edukace znevýhodněných žáků je koncept Snoezelen-MSE – prostředí vytvořené pro stimulaci, objevování, poznávání, relaxaci a mnohé další činnosti.

V České republice se koncept Snoezelen-MSE objevil před třiceti lety, kdy se začaly budovat první Snoezelen místnosti a prostředí. To vše bylo díky doktorce Stachové, která je považována za nositelku konceptu Snoezelen v České republice. Původně byl koncipován pro těžce postižené klienty, a to zejména v ústavní péči. V současné době je již rozšířený i ve školách a školských zařízeních. Koncept Snoezelen lze aplikovat jako terapii, ve školství je však nejčastěji využíván formou podpůrné edukační metody nebo ve volnočasových aktivitách. Mnohé školy a školská zařízení budují multismyslovou místnost nebo prostředí Snoezelen-MSE, od kterého očekávají rozvoj verbální i neverbální komunikace, odbourávání rizikového chování jedince, posílení schopnosti adaptace a socializace, pomoc při práci s dětmi s poruchou chování nebo poruchou pozornosti.

První část bakalářské práce je zaměřená teoreticky – je zde věnována pozornost inkluzivnímu vzdělávání, konceptu Snoezelen-MSE a možným finančním zdrojům, které lze získat na vybudování Snoezelen prostředí.

Druhá část bakalářské práce se zabývá analýzou Snoezelen-MSE prostředí ve vzdělávání. Výzkumná část je doplněná deskripcí, která je zaměřena na zřízení a financování Snoezelen prostředí v konkrétní škole.

Cílem bakalářské práce je popsání, analyzování a zjištění přínosu konceptu Snoezelen-MSE v konkrétních školách a školských zařízeních. Pomocí analýzy zjistíme, jak koncept Snoezelen-MSE usnadňuje edukaci znevýhodněných žáků, jaké jsou v souvislosti s ním stanovené cíle a zda jsou tyto cíle naplňovány.

1 Inkluzivní vzdělávání

V současné době je v České republice pojem inkluzivní vzdělávání vysoce diskutované téma, a to zejména po nabytí účinnosti novely školského zákona od 1. září 2016. Z výchovně-vzdělávacího pohledu jde o právo všech osob na plnou účast na vzdělávání. Inkluzivní vzdělávání je pojato jako přizpůsobení běžné školy tak, aby nabízela odpovídající edukaci všem bez ohledu na možné rozdíly, na povahu jejich speciálních potřeb, bez rozdílů ve výkonech žáku v edukaci (Langer, 2016).

„Inkluzivní pedagogiku můžeme definovat jako obor pedagogiky, jejímž předmětem je zkoumání a objasňování edukačních procesů orientovaných na děti s PNO (postižení, narušení, ohrožení) v edukačních podmínkách běžných škol a mimoškolním prostředí“ (Lechta, 2016, s. 35).

Booth definuje inkluzi jako ideál, kterého není možné zcela dosáhnout, ale o který může škola usilovat: *„Inkluze je změna. Jde o nekonečný proces zkvalitňování učení a zapojení všech studentů. Jde o ideál, o který škola může usilovat, ale kterého nikdy zcela nedosáhne. K inkluzi ovšem dochází ihned, jakmile je proces zvyšování míry zapojení nastartován. Inkluzivní škola je škola v pohybu“ (Booth, 2007, s. 6).*

Inkluze spočívá ve vytvoření systému vzdělávání všech jedinců dohromady, přičemž je nutné zachovat stejnou úroveň kvality vzdělávání ve všech věkových skupinách (Bartoňová, 2010).

Inkluzivní škola se zaměřuje na vzdělávání všech žáků společně, poskytuje jim individuální přístup dle jejich individuálních potřeb, které se vyhodnocují v průběhu školního roku. Inkluzivní vzdělávání funguje v takových případech, kdy škola vytvoří konkrétní opatření podpory pro žáky i pro pedagogické pracovníky (Langer, 2016).

Lechta popisuje teorii Thomase a O'Hanlona, kteří nazvali inkluzivní přístup obecným ideálem v edukaci, přičemž je důležité, aby se problémy člověka s postižením řešily jako celek. Inkluzivní pedagogika pohlíží na člověka jako na celek, ovšem hrozí riziko opomíjení dílčích problémů – *„pokud se na něj díváme jako na celek, nemůžeme vidět detaily, a naopak, když zkoumáme detaily, nevidíme člověka jako celek“ (Lechta, 2016, s. 93).* Kombinací přístupu pohlížení na člověka můžeme najít optimální přístup (Lechta, 2016).

Lechta dále uvádí základní podmínky pro úspěšnou inkluzivní edukaci:

- Na základě mezioborové spolupráce řešení aktuálních i výhledových problémů inkluze.
- Inkluze může být úspěšná jen v případě přijetí celé společnosti.
- Vzdělávání pedagogů – je nutné doplňovat vzdělání pedagogů poznatky ze speciální pedagogiky, sociální pedagogiky, medicíny, psychologie apod.
- Publikování výsledků výzkumů zaměřených na inkluzi.
- Hodnocení kvality inkluzivního procesu u jednotlivých žáků.
- Zapojování rodičů znevýhodněných žáků, rodičů intaktních dětí a pedagogů do procesu inkluze.
- Principy inkluzivní pedagogiky jsou teoretickým základem nejen v oblasti edukace, ale i občanské, politické, ekonomické a sociální oblasti.
- Inkluzivně vzdělávat žáky od nejranějšího věku.
- Zavést principy inkluze do legislativních norem (eliminovat nerealistická politická rozhodnutí).
- Pro rozvoj inkluze využít podporu EASNIE (Lechta, 2016).

Evropská agentura EASNIE poskytuje členským zemím Evropské unie a zúčastněným stranám informace, pokyny a podporu v oblasti inkluzivního vzdělávání, které stojí za zmínku:

European Agency for Special Needs and Inclusive Education (EASNIE) – Evropská agentura pro speciální potřeby a inkluzivní vzdělávání

EASNIE je nezávislá organizace, která spolupracuje s ministerstvy školství členských zemí Evropské unie, založená v roce 1996 na základě iniciativy dánského ministerstva školství. Zaměřuje se na zlepšení úspěchu všech žáků všech úrovní inkluzivního vzdělávání. Vize členských států této agentury spočívá v tom, že všichni žáci mají ve své komunitě smysluplné a kvalitní příležitosti ve vzdělání. Hlavním cílem je pomoc zlepšení vzdělávací politiky a praxe členských zemí, a to poskytnutím informací a pokynů založených na praxi a výzkumu. Dalšími cíli této organizace jsou:

- Poskytování poradenství v oblasti rozvoje inkluzivního vzdělávání.
- Plnění individuálních vzdělávacích potřeb a zájmů žáků, které zvyšují jejich životní šance.

- Zajištění ocenění rozmanitosti.
- Podporování aktivní účasti studentů na procesu učení, rozvíjení osnov a hodnocení žáků, rozvoje pedagogických pracovníků.
- V souladu s cíli a zásadami inkluzivního vzdělávání rozvíjení postojů, znalostí, porozumění a dovedností žáků.

Tato organizace slučuje prostřednictvím členských zemí a odborníků politické, praktické a výzkumné perspektivy, sleduje vazby mezi těmito třemi pohledy a na jejich základě vydává komplexní doporučení v politické oblasti a praxi. Vydává doporučení, jak implementovat inkluzivní vzdělávání v souladu s politikami Evropské unie uvedenými v programech „Vzdělávání a odborná příprava 2020“ a v „Úmluvě OSN o právech osob se zdravotním postižením“.

Dále tato agentura zpracovává statistické údaje týkající se inkluzivního vzdělávání, provádí výzkumy a analýzy v oblasti inkluzivního vzdělávání a na základě zjištěných dat vydává doporučení, publikace, poskytuje poradenskou činnost pro členské státy, organizuje konference, semináře a workshopy; vydává zprávy z konferencí a spolupracuje s klíčovými organizacemi a institucemi (např. Evropskou komisí, Evropským parlamentem, Radou Evropské unie, Eurydice).

Řídicím orgánem je Reprezentativní rada, která volí Správní radu. Ministři školství členských států jmenují členy představenstva. Předsedkyní agentury je Ana Magraner, ředitelem agentury je Cor JW Meijer (EASNIE, 2018).

1.1 Legislativní rámec

V Listině základních práv a svobod, která je součástí Ústavy České republiky, je v článku 33 uvedeno, že „každý má právo na vzdělání. Školní docházka je povinná po dobu, kterou stanoví zákon. Občané mají právo na bezplatné vzdělávání v základních a středních školách, podle schopností občana a možností společnosti též na vysokých školách“.

Klíčovým dokumentem je poté Strategie vzdělávání 2020, kde jsou určeny tři priority. První je snižování nerovnosti ve vzdělávání, druhou je podpora kvalitní výuky učitele a třetí je odpovědné a efektivní řízení vzdělávacího systému (MŠMT ČR, 2018).

K zásadnímu vývoji v inkluzivním vzdělávání došlo v České republice vydáním školského zákona č. 561/2004 Sb. – zákon o předškolním, základním, středním, vyšším

odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), který upravuje vzdělávání ve školách a školských zařízeních, stanoví podmínky vzdělávání a výchovy, uskutečňuje a vymezuje práva a povinnosti osob při vzdělávání a vymezuje působení správy a samosprávy ve školství. V následujících ustanoveních se školský zákon mimo jiné dotýká naší problematiky:

- V § 16 je upraveno vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.
- V § 17 je upraveno vzdělávání žáků nadaných.
- V § 41 je upraveno plnění povinné školní docházky formou individuálního vzdělávání.
- V § 42 je upraveno vzdělávání žáků s hlubokým mentálním postižením;

Další stěžejní legislativní podporou je vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných.

1.2 Inkluzivní předpoklady

Podle Bootha staví inkluze ve vzdělávání na následujících procesech a předpokladech:

- Žáci a pracovníci školy mají stejnou důležitost.
- Je nutné zvyšovat zapojení studentů do edukačního procesu a školní kultury (snižovat míru vyčlenění).
- Školní kulturu, politiku a praxi je nutné změnit tak, aby se zohlednila různorodost žáků.
- Do výuky se zapojují intaktní žáci i žáci se specifickými vzdělávacími potřebami.
- Zkušenosti z konkrétních případů překonávání překážek v přístupu a zapojení čerpají i ostatní žáci.
- Rozdíly mezi žáky vnímáme jako inspiraci pro podporu edukace, ne jako problém nebo překážku.
- Žákům se uznává právo na vzdělání v místě, kde žijí.
- Školy zkvalitňujeme pro potřeby žáků i pedagogů.
- Podporujeme budování vztahů mezi školami a okolní komunitou.
- Inkluze ve vzdělání je jedním z faktorů Inkluzivní společnosti (Booth, 2007).

1.3 Podpůrná opatření

Podpůrná opatření jsou ve školském zákoně definována v § 16 a spočívají v:

- Poradenské pomoci školy a školského poradenského zařízení.
- Úpravě organizace, obsahu, hodnocení, forem a metod vzdělávání a školských služeb, včetně zabezpečení výuky předmětů speciálně pedagogické péče a včetně prodloužení délky středního nebo vyššího odborného vzdělávání až o dva roky.
- Úpravě podmínek přijímání ke vzdělávání a ukončování vzdělávání.
- Použití kompenzačních pomůcek, speciálních učebnic a speciálních učebních pomůcek, využívání komunikačních systémů neslyšících a hluchoslepých osob, Braillova písma a podpůrných nebo náhradních komunikačních systémů.
- Úpravě očekávaných výstupů vzdělávání v mezích stanovených rámcovými vzdělávacími programy a akreditovanými vzdělávacími programy.
- Vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu.
- Využití asistenta pedagoga.
- Využití dalšího pedagogického pracovníka, tlumočnicka českého znakového jazyka, přepisovatele pro neslyšící nebo možnosti působení osob poskytujících dítěti, žákovi nebo studentovi po dobu jeho pobytu ve škole nebo školském zařízení podporu podle zvláštních právních předpisů nebo
- Poskytování vzdělávání nebo školských služeb v prostorách stavebně nebo technicky upravených.

Opatření se dělí do 5 stupňů, a to dle organizační, pedagogické a finanční náročnosti. První stupeň podpůrných opatření vždy navrhuje a také poskytuje škola. Druhý až pátý stupeň navrhuje a metodicky provádí v jeho naplňování školské poradenské zařízení (Česko, 2004).

Pět stupňů podpůrných opatření je vymezeno z důvodu dostatečného pokrytí speciálních vzdělávacích potřeb každého žáka podle jeho znevýhodnění. Zároveň tato opatření odráží druh, stav a míru znevýhodnění s ohledem na celkovou vzdělávací situaci žáka a školy. Důležitým faktorem podpůrných opatření je včasná diagnostika (Bartoňová et al., 2017).

1.3.1 Podpůrná opatření prvního stupně

Podpůrná opatření prvního stupně jsou určeny žákům s mírnými vzdělávacími obtížemi – např. pomalejší tempo práce, drobnější obtíže ve čtení, psaní a počítání, při problémech se zapomínáním, s mírnými obtížemi v koncentraci. Volí se tedy takové metody práce, které vedou k rozvoji poznávacích procesů žáka zejména v oblastech myšlení, pozornosti a paměti. Vzdělávací obtíže identifikují pedagogové školy, kterou žák navštěvuje, prostřednictvím pozorování žáka, rozborů žákovských prací, dlouhodobého hodnocení, zohlednění sociálního zázemí, zdravotního stavu a rodinné situace žáka. Podporu zajišťují pedagogičtí pracovníci ve třídě. Škola vytváří „Plán pedagogické podpory“ (Česko 2016, § 10), kde je uvedeno, v jaké oblasti má žák problémy, přístup k práci, metody práce s žákem, organizace vzdělávání a způsoby hodnocení. S plánem pedagogické podpory je seznámen žák školy, jeho zákonný zástupce a pedagogičtí pracovníci, kteří plán podepisují. Podle Valenty není nutný souhlas zákonného zástupce žáka. Jestliže zvolené úpravy v práci s žákem nepovedou k očekávané změně ani po třech měsících, jeho obtíže budou přetrvávat nebo povedou ke zhoršení, vyšle škola žáka do školského poradenského zařízení (Pedagogicko-psychologická poradna, Speciálně pedagogické centrum), které posoudí jeho vzdělávací potřeby a vydá škole „Doporučení ke vzdělávání žáka se speciálními vzdělávacími potřebami“, které obsahuje závěry z vyšetření a doporučovaná podpůrná opatření. Podpůrná opatření prvního stupně jsou financována v rámci běžného provozu školy (MŠMT ČR, 2018; UPOL, 2018; Česko 2016, § 10; Valenta, 2016).

Školské poradenské zařízení tak může určit druhý až pátý stupeň podpůrných opatření, která vyžadují i případné navýšení finančních prostředků poskytovaných z veřejných rozpočtů. Se stupněm opatření se zvyšuje finanční náročnost podpůrných opatření, přičemž stanovení stupňů podpůrných opatření není totéž jako stanovení stupňů finanční podpory. Cílem této právní úpravy je zajistit vzdělávání žáka dle jeho vzdělávacích možností v souladu s jeho zdravotním stavem, kulturním prostředím nebo jinými životními podmínkami (Valenta, 2016).

1.3.2 Podpůrná opatření druhé stupně

Podpůrné opatření druhého stupně je určeno především žákům:

- S opožděným vývojem.
- S problémy s adaptací na školu a přípravou na školní práci.
- S nadáním.
- Se specifickými poruchami učení a chování.
- S odlišným kulturním prostředím nebo s odlišnými životními podmínkami.
- S mírným oslabením sluchových nebo zrakových funkcí.
- S mírnými řečovými vadami.
- S oslabením dorozumívacích schopností.
- S mírnější řečovou vadou.
- S mírnými obtížemi souvisejícími s poruchou autistického spektra.
- S nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka.

Podpůrné opatření druhého stupně doporučuje školské poradenské zařízení. ŠPZ ve zprávě z vyšetření uvádí doporučení týkající se organizace vzdělávání. Úpravy se mohou týkat změny zasedacího pořádku, délky vyučovací hodiny a přestávky, časových úseků na využití zraku, sluchu apod. Pedagogové se zaměřují na posilování oslabených schopností žáka, na rozvoj vnímání, paměti, myšlení a pozornosti. Dále pedagogové využívají rozšířené formy hodnocení, které umožní zohlednit individuální přístup k žákovi a komplexně obsáhnout průběh vzdělávání s ohledem na diagnózu žáka.

Výuka žáka je organizována společně s třídou, přičemž specifické činnosti může vykonávat žák sám, nebo ve vytvořené skupině žáků s podobnými vzdělávacími potřebami. Školské poradenské zařízení může doporučit vzdělávání s podporou didaktických nebo speciálně-didaktických pomůcek. Výstupy vycházející z rámcového vzdělávacího programu (RVP) mohou být upraveny dle možností žáka, avšak musí být vypracován individuální vzdělávací plán (IVP), který navrhuje školské poradenské zařízení. IVP zpracovává škola.

Normovaná finanční náročnost ve druhém stupni podpůrných opatření:

- Úprava obsahu vzdělávání.

- Speciální učebnice a speciální učební pomůcky.
- Kompenzační pomůcky.
- 1 hodina/týden pedagogické intervence na práci se žákem, žáky nebo třídou ve škole.
- 1 hodina/týden pedagogické intervence na práci se žákem nebo žáky ve školském zařízení.
- 1 hodina/týden speciálně-pedagogické péče (psychologem nebo speciálním pedagogem).

Pedagogická intervence může probíhat jednu hodinu týdně ve škole a ve školském zařízení formou individuální nebo skupinové práce. Slouží k podpoře přípravy žáků na školu a k rozvoji učebních stylů žáků. Pedagogická intervence může také zahrnovat speciálně pedagogickou péči, která je poskytována jednu hodinu týdně. Tuto formu intervence zajišťuje škola nebo školské poradenské zařízení (MŠMT ČR, 2018; UPOL, 2018; Česko, 2016, § 10; Valenta, 2016).

1.3.3 Podpůrná opatření třetího stupně

Podpůrná opatření třetího stupně jsou aplikována žákům:

- Se závažnými specifickými poruchami učení.
- S těžkou poruchou dorozumívacích schopností.
- S řečovými vadami těžšího stupně.
- S poruchami autistického spektra.
- S lehkým mentálním postižením.
- S tělesným postižením.
- Se sluchovým a zrakovým postižením.
- S odlišným kulturním prostředím a jinými životními podmínkami žáka.
- S obtížemi, které mají významný dopad na kvalitu a průběh vzdělávání žáka.
- S mimořádným nadáním.

V tomto stupni opatření jsou nutné úpravy v organizaci a průběhu vzdělávání, které již závažněji zasahují do organizace práce s třídou. Opatření se týkají především úpravy ve vzdělávacích podmínkách a v organizaci školní práce a domácí přípravy. Při edukaci je nutné aplikovat speciální formy, metody a postupy, jsou využívány speciální učebnice, didaktické, kompenzační a rehabilitační pomůcky. Zpravidla se vytváří individuální

vzdělávací plán, podle kterého je žák vzděláván. V odůvodněných případech může být obsah učiva redukován. Možnosti žáka jsou rovněž zohledněny v hodnocení výsledků vzdělávání.

Normovaná finanční náročnost ve třetím stupni podpůrných opatření:

- Úpravy výstupu a obsahu vzdělávání.
- Speciální učebnice a speciální učební pomůcky
- Kompenzační pomůcky.
- 3 hodiny/týdně speciálně pedagogické intervence.
- 3 hodiny/týdně pedagogické intervence (z toho 1 hodina týdně na práci se třídou).
- služby asistenta pedagoga pro více žáků (tzv. Sdíleného) podle charakteru speciálních vzdělávacích potřeb (max. 4 žáci na třídu).
- podpora výuky dalším pedagogickým pracovníkem v rozsahu 0,5 úvazku.
- Podpora školním psychologem nebo školním speciálním pedagogem v rozsahu 0,5 úvazku.

Podpůrná opatření třetího stupně zahrnují personální podporu formou:

- Sdíleného asistenta pedagoga ve škole – rozsah potřeb se stanovuje podle náročnosti podpory od 0,25 úvazku do 0,75 úvazku na jednoho žáka.
- Asistenta pedagoga ve školském zařízení – 0,25 úvazku na jednoho žáka.
- Dalšího pedagogického pracovníka – v případě, že se vzdělávají více než 4 žáci vedení v § 16 odst. 9 zákona, nebo je-li podpora asistenta nedostačující (v odůvodněných případech), může být výuka doplněna o dalšího pedagogického pracovníka v rozsahu 0,5 úvazku. Také může být navržena podpora speciálního pedagoga nebo psychologa.

Pedagogická intervence je zajišťována formou speciálně pedagogické podpory speciálními pedagogy nebo psychology školy nebo školského poradenského zařízení. Rozsah speciálně pedagogické a pedagogické intervence ve škole představuje v obou případech dvě hodiny týdně, přičemž počet žáků ve skupině je omezený. Rozsah pedagogické intervence ve školském zařízení je jedna hodina týdně, přičemž je ve skupině max. 6 žáků.

Podpůrná opatření třetího stupně také umožňují prodloužení délky základního vzdělávání o jeden rok (MŠMT ČR, 2018; UPOL, 2018; Česko, 2016, § 10; Valenta, 2016).

1.3.4 Podpůrná opatření čtvrtého stupně

Podpůrná opatření čtvrtého stupně jsou aplikovaná zejména žákům:

- Se závažnou poruchou chování.
- Se středně těžkým a těžkým mentálním postižením.
- S těžkým zrakovým nebo sluchovým postižením.
- Se závažnými vadami řeči.
- S poruchami autistického spektra.
- Se závažným tělesným postižením.
- S mimořádným nadáním.

Tento stupeň opatření stanovuje školské poradenské zařízení na základě diagnostiky vzdělávacích potřeb žáka včetně vyjádření lékařů a dalších odborníků. Může také vycházet z vyhodnocení nižších stupňů opatření, které byly žákovi poskytnuty. Žák je vzděláván s podporou individuálního vzdělávacího plánu (jestliže je vzděláván ve třídě, která není zřízena podle § 16 odst. 9 zákona). Školské poradenské zařízení je koordinátorem péče a pravidelně vyhodnocuje efektivitu stanovených podpůrných opatření.

V tomto stupni opatření probíhá vzdělávání v žákem preferovaném způsobu komunikace. Např. neslyšícím žákům škola zajišťuje vzdělávání ve znakovém jazyce.

Hodnoticí kritéria žáka jsou výrazně upravena tak, aby vedla k pozitivní motivaci v dalším vzdělávání. Doporučuje se formativní hodnocení (*Formativní hodnocení je zaměřené na průběžné interaktivní hodnocení vzdělávacích pokroků žáků a s ním spojené vyhodnocování potřeb žáků ve vztahu k dosažení stanovených cílů vzdělávání – osvojení určité kompetence či části učiva. Učitelé lépe pomáhá rozhodnout, jak nejvhodněji přizpůsobit metody a obsah výuky aktuálním potřebám žáků, a ověřit, zda žáci potřebují ještě opakovat, nebo již probírané učivo obsáhli a jsou připraveni na osvojení nové látky. Formativní hodnocení staví na aktivní účasti žáků ve vlastním procesu učení, v rozvoji schopnosti „učit se učit“. Jeho cílem je rozvoj vlastního sebehodnocení žáka, aby sám uměl rozpoznat, zda probíranou látku či dovednosti již plně ovládá, nebo ještě ne*) (UPOL, 2018), slovní hodnocení a sebehodnocení žáka. Obsahy výstupů vzdělávání jsou upravovány v řadě oblastí s ohledem na vzdělávací potřeby a zdravotní omezení žáka.

Poradenskou pomoc ve škole zajišťuje např. školní metodik prevence, který se věnuje především žákům s rizikovým chováním, dále výchovný poradce, školní psycholog, školní

speciální pedagog. Poradenští pracovníci školy spolupracují s ostatními pedagogy školy, komunikují se zletilým žákem nebo zákonným zástupcem a také komunikují se školským poradenským zařízením.

Personální podpora ve čtvrtém stupni podpůrných opatření spočívá v následujících činnostech:

- V případě, že vzdělávání žáka nevyžaduje využití asistenta pedagoga po celou dobu vyučování, využije škola přednostně podpůrné opatření III. Stupně – 0,25 úvazku asistenta pedagoga nebo další varianty podpůrného opatření III. stupně.
- Vyžaduje-li vzdělávání žáka podporu na celou dobu výuky, využije škola asistenta pedagoga v rozsahu 1,0 úvazku. V případě delší nepřítomnosti žáka ve škole ze zdravotních důvodů, umožní škola vzdělávání žáka prostřednictvím asistenta pedagoga, který zajišťuje komunikaci mezi školou, žákem a rodinou.
- Neslyšící žák využívá po celou dobu výuky tlumočnicka českého znakového jazyka ve všech úrovních vzdělávání (předškolní, základní, střední, vyšší odborné). Tlumočnick může být využíván i pro skupinu žáků a pro další komunikaci ve škole. Rozsah práce odpovídá délce výuky žáka (40 h/týdně).
- Rozsah práce přepisovatele pro neslyšícího žáka je taktéž 40 h týdně.
- Jestliže žák navštěvuje školu a školské zařízení, jejichž činnost vykonávají různé osoby, jsou zajištěny služby asistenta pedagoga v rozsahu 0,25 úvazku. Služby tlumočnicka českého znakového jazyka nebo přepisovatele pro neslyšící jsou zajišťovány po celou dobu vzdělávání žáka.
- Vyžaduje-li výuka žáka přítomnost dalšího pedagogického pracovníka, je zajištěn v rozsahu 0,5 úvazku.

Normovaná finanční náročnost ve čtvrtém stupni podpůrných opatření:

- Speciální učebnice a speciální učební pomůcky.
- Kompenzační pomůcky.
- Úprava prostředí, úprava pracovního místa žáka.
- Mzdové náklady na další pedagogické pracovníky – asistenty pedagoga, poskytovatele speciálně pedagogické péče, školní psychology, školní speciální pedagogy, tlumočnicky českého znakového jazyka a přepisovatele pro neslyšící.
- Zajištění používání komunikačních systému neslyšících a hluchoslepých osob.

- Zajištění využívání prostředků alternativní nebo augmentativní komunikace.

Pedagogická intervence ve čtvrtém stupni spočívá v zajištění speciálně pedagogické péče v oblasti speciální pedagogiky speciálními pedagogy nebo psychology. Slouží k podpoře přípravy žáků na školní práci a k rozvoji žádoucích vědomostí. Ve škole je časový rozsah 3 hodiny týdně pro max. 6 žáků ve skupině. Ve školském zařízení je časová dotace 1 hodina týdně pro max. 6 žáků ve skupině.

Rozsah speciálně pedagogické péče je 3 hodiny týdně (individuální/skupinová práce reedukační skupiny max. 4 žáci). Pedagogická intervence spočívá v rozvíjení případného zbytkového sluchového a zrakového vnímání, odezírání, rozumění mluvené i psané řeči a její produkci, orientaci v prostoru, samostatném pohybu apod.

V případě potřeby je možné u žáků vzdělávaných podle § 16 odst. 9 zákona prodloužit délku základního, středního a vyššího odborného vzdělávání o 2 roky (MŠMT ČR, 2018; UPOL, 2018; Česko, 2016, § 10; Valenta, 2016).

1.3.5 Podpůrná opatření pátého stupně

Podpůrné opatření pátého stupně je určeno výhradně žákům s nejtěžšími stupni zdravotního postižení, zpravidla se souběžným postižením více vadami. Vzdělávání vyžaduje vysokou úroveň podpory, úpravu obsahu metod, forem a hodnocení výsledků vzdělávání žáka. Vzdělávání v tomto stupni také zpravidla vyžaduje úpravu pracovního prostředí. Výuka je realizována speciálními pedagogy s podporou asistenta pedagoga a druhého pedagogického pracovníka. V případě potřeby je možné využívat komunikační systémy neslyšících a hluchoslepých osob nebo prostředky alternativní nebo augmentativní komunikace.

Školské poradenské zařízení stanoví stupeň podpůrného opatření na základě diagnostiky. ŠPZ je také koordinátorem péče, pravidelně vyhodnocuje efektivitu zvolených podpůrných opatření a spolupracuje s rodinou žáka a se školou.

Poradenskou pomoc zajišťují zejména poradenští pracovníci školy: metodik prevence, školní psycholog nebo školní speciální pedagog, kteří spolupracují s dalšími pedagogickými pracovníky, zajišťují komunikaci se zákonnými zástupci žáků, pravidelně komunikují se školským poradenským zařízením.

Normovaná finanční náročnost:

- Speciální učebnice a učební pomůcky.
- Kompenzační pomůcky.
- Úprava prostředí a pracovního místa žáka.
- Mzdové náklady na další pedagogické pracovníky (včetně asistenta pedagoga a poskytovatele speciálně pedagogické péče).
- Mzdové náklady na tlumočníky českého znakového jazyka a přepisovatele pro neslyšící.
- Zajištění využívání prostředků alternativní nebo augmentativní komunikace.
- Služby školních psychologů, speciálních pedagogů a školského poradenského zařízení.

Obsah učiva je zpravidla výrazně redukován a modifikován. Prostředí vzdělávání je upraveno tak, aby se maximalizovaly vzdělávací pokroky žáka i jeho sociální rozvoj. Vyučovací jednotky je možné zkracovat, popř. část výuky je možné realizovat individuálně. Rovněž je možné upravit denní režim žáka v souvislosti s podáváním léků, hygienickými nároky a se stravováním. Ve třídě, oddělení nebo studijní skupině jsou 4 žáci, přičemž počet lze navýšit na 6 žáků, umožňuje-li to charakter jejich obtíží. Ve třídě mohou vyučovat max. 3 pedagogičtí pracovníci. V pátém stupni podpůrného opatření je možné vzdělávat žáka v domácím prostředí, které zajišťuje pedagogický pracovník školy. Lze také vyučovat dle individuálního vzdělávacího plánu, který navrhuje školské poradenské zařízení.

Personální podpora v pátém stupni podpůrných opatření:

- V rozsahu celé výuky žáka je využíván asistent pedagoga v rozsahu 1,0 úvazku.
- Tlumočnický českého znakového jazyka je využíván v případě, že žák nemůže vnímat mluvenou řeč sluchem a český znakový jazyk je pro něj jazykem preferovaným. Tlumočnický může být využíván i pro skupinu žáků a dále pro komunikaci s vrstevníky ve škole (rozsah práce odpovídá délce výuky žáka, 40 hodin týdně).
- Přepisovatel pro neslyšící žáky, kteří využívají jiné typy komunikačních prostředků a pro něž český znakový jazyk není preferovaným jazykem; je využíván v rozsahu 40 hodin týdně na jednoho žáka.

- Školy a školská zařízení, jejichž činnost vykonávají různé osoby, mohou využívat služby asistenta pedagoga v rozsahu 0,25 úvazku a tlumočnicka českého znakového jazyka nebo přepisovatele po dobu vzdělávání žáka.
- Další pedagogický pracovník.
- Školní speciální pedagog.
- Další nepedagogický pracovník – na základě doporučení školského poradenského zařízení umožní škola přítomnost osobního asistenta.

Pedagogická intervence zahrnuje pedagogickou péči v oblasti speciální pedagogiky, školního psychologa a pedagogickou pomoc školského poradenského zařízení. V oblasti speciálně pedagogické péče je rozsah práce stanovený na 4 hodiny týdně individuální nebo skupinové práce (pro max. 4 žáky). Další skupinová nebo individuální práce slouží k rozvoji žáka, podpoře učení, rozvoji vědomostí; jazykových, sociálních a adaptivních dovedností žáka. Rozsah práce je stanovený na 2 hodiny týdně pro skupinu žáků s max. počtem 6 žáků.

Personální podpora v pátém stupni podpůrných opatření je stanovená stejně jako ve čtvrtém stupni podpůrných opatření (MŠMT ČR, 2018; UPOL, 2018; Česko, 2016, § 10; Valenta, 2016).

Valenta dále uvádí zákonem předpokládané zásady pro poskytování podpůrných opatření:

- Zásada průkaznosti – zjištěné potřeby podpory musí být prokazatelné, dále musí být odůvodněná úroveň a forma podpory.
- Zásada přiměřenosti – podpůrná opatření jsou přiměřená potřebě žáka, upravuje postup ukončování podpůrných opatření, která nejsou přiměřená potřebě žáka.
- Zásada inkluze – přednostně se volí opatření, která nevylučují žáka z prostředí, ve kterém se vzdělávají žáci bez hendikepu.
- Zásada subsidiarity – primárně se volí opatření s nižší mírou intenzity, umožňuje-li to povaha potřeb žáka. Vyšší úrovně opatření se volí v případě, že selhává nižší stupeň opatření.
- Zásada účelnosti – podpůrné opatření se uplatňuje po dobu trvání účelu, k němuž je určeno (Valenta, 2016).

„Účelem těchto zásad (limitů použití podpůrných opatření) je zjevně snaha zabránit zneužívání nebo nadužívání podpory a duplicitnímu čerpání finančních prostředků“ (Valenta, 2016, s. 56).

2 Koncept Snoezelen-MSE

Metoda Snoezelen vznikla v Nizozemí spojením dvou slov „snuffelen“ (čichat) a „doezelen“ (dřít). Později byl přijat termín koncept Snoezelen-MSE. Přípona MSE znamená Multisensory Environment – multismyslové prostředí. Filatova ve své publikaci uvádí zdůvodnění existence přípony: *„Věc se má tak, že Snoezelen je výraz používaný zejména v Evropě, Izraeli a Japonsku. Zkratka MSE (Multisensory Environment – multismyslové prostředí) se používá zejména v Americe a Austrálii, kde se pravděpodobně nenašel nikdo natolik kreativní, aby multismyslové prostředí, kterým Snoezelen bezesporu je, dal tak kouzelný název jako tady v Evropě“* (Filatova, 2014, s. 13).

Definici Snoezelenu uvádí Mezinárodní Asociace Snoezelen takto: *„Snoezelen je dynamické místo plné duševního bohatství, je založen na vzájemném citlivém vztahu mezi účastníkem, průvodcem a kontrolovaným prostředím, které nabízí velké množství smyslových možností a stimulace“* (Vitásková, Fajmonová, 2006, s. 246).

Janků definici doplňuje: *„Metoda multismyslové stimulace Snoezelen (Snoezelen koncept) je alternativní, speciálně pedagogickou metodou, eventuálně terapií, která si již našla své místo v rozvojových činnostech a edukaci osob se speciálními potřebami. Je formou práce, podle níž se začíná pracovat i v podmínkách české speciální pedagogiky. Jejím hlavním stavebním kamenem je vybudování speciálního prostředí, které se dokonale odlišuje od prostředí běžného, ve kterém žijeme svůj každodenní život. Speciálním prostředím pak máme na mysli prostředí podnětné, prostředí, které uspokojí naše individuální potřeby, zejména skrze stimulaci nejen našich pěti základních smyslů“* (Janků, 2010, s. 125).

Vývoj konceptu Snoezelen-MSE si mimo jiné vyžádal úpravu a rozšíření definice. V roce 2012 proběhlo v Alabamě v USA fórum, kterého se zúčastnili přední představitelé tohoto konceptu (Ad Verheul – zakladatel, Jan Hulsegge – spoluzakladatel, Maurits Eijgendaal – president ISNA – MSE, Paul Pagliano, Krista Mertens, Sandra Fornes). Společně se zástupci Alabamské univerzity stanovili novou definici, která byla kromě Kristy Mertens přijata všemi účastníky (Filatova, 2014).

Definice přijatá zástupci ISNA – MSE (ISNA – MSE – mezinárodní Snoezelen Asociace – Multismyslové prostředí) v roce 2012 zní tedy takto: *„Koncepční rámeček Snoezelen-MSE je definován jako dynamické prostředí intelektuálního vlastnictví postavené na citlivém,*

propojeném vztahu mezi účastníkem, zkušeným doprovázejícím člověkem a kontrolovaným prostředím, ve kterém je nabízeno velké množství smyslových stimulů. Byl vyvinut v polovině 70. let 20. století a je praktikován po celém světě. Snoezelen -MSE se řídí etickými principy obohacování kvality života. Tento sdílený přístup lze aplikovat v terapii, při vzdělávání a ve volnočasových aktivitách a koná se ve speciálním, k tomu určeném prostředí, které je vhodné pro všechny lidi, zejména pro ty se speciálními potřebami, včetně lidí s poruchami autistického spektra nebo demencí“ (Filatova, 2014, s. 14).

Shrneme-li výše zmíněné, koncept Snoezelen je multismyslová stimulace praktikovaná ve specifickém prostředí, založená na vzájemné důvěře mezi průvodcem a žákem, přičemž průvodce nabízí možnost prožitku prostřednictvím stimulů, účastníka nijak neomezuje a nekoriguje, pouze nabízí podněty.

2.1 Historie Snoezelenu-MSE

Američtí psychologové Cleland a Clark vytvořili v 70. letech „smyslovou samoobsluhu“ (sensory cafeteria). Ve svém výzkumu se zabývali možnostmi podpory a rozvoje komunikačních schopností a změnami chování při stimulaci vybranými podněty. Výzkum byl prováděn u osob s vývojovými vadami, mentální retardací, hyperaktivitou a autismem. Klientům byly poskytovány zrakové, sluchové, hmatové, kinestetické a jiné podněty ve speciálně vytvořeném prostředí (Mertens, 2003).

Z této metody vychází nizozemští odborníci Ad Verheul a Jan Hulsegge pracující v ústavu sociální péče „Haarendael“. Novotvar „Snoezelen“ vytvořili spojením dvou slov vystihujících prožívání klientů – procitování čichových vjemů a relaxaci. V té době neexistovala žádná nabídka stimulace pro klienty s těžkým mentálním a kombinovaným postižením. Klienti prožívali stále stejný denní režim bez větších změn. Verheul a Hulsegge se rozhodli provést experiment. Jednoho z klientů zařízení upoutaného na invalidním vozíku, který projevoval apatické chování, vyvezli ven na chladný vzduch. Poté jej zase vrátili do jeho běžného prostředí. Setkali se s jeho netypickou reakcí – s projevem radosti a smíchu. Rozdíl mezi teplotou vzduchu v budově a venku byl příčinou klientovy reakce. Tento experiment inspiroval Verheula a Hulsegge k vytvoření speciálního prostředí v podobě stanu, kde klienty stimulovali zrakovými, čichovými a sluchovými podněty. Za finanční podpory vedení zařízení bylo dále vybudováno několik dalších místností pro stimulaci klientů. Později vzniklo pod vedením Verheula „Centrum Snoezelen“, které má

v současné době rozlohu 350 m² a je významným místem pro setkávání odborníků různých oblastí (Janků, 2010).

Přibližně od roku 1980 se Snoezelen začal rozšiřovat i ve Velké Británii, ve Švédsku, Kanadě a v Německu. Poté se během 90. let začal zavádět i v Dánsku, Belgii, Norsku, Austrálii, Japonsku, USA a v některých zemích východního bloku. „*Během krátké doby se slovo Snoezelen stalo registrovanou značkou britské společnosti ROMPA, a tak se začaly objevovat nové pojmy a přístupy multismyslové stimulace, mezi nimi například multismyslové prostředí, řízené multismyslové prostředí, multismyslové místnosti, smyslové pojízdné vozíky, smyslové divadlo*“ (Filatova, 2014, s. 15). Anglická společnost ROMPA International vyvinula kompletní řadu produktů, které byly speciálně navrženy pro využití ve Snoezelen prostředí, a dodnes je hlavním výrobcem vybavení a pomůcek Snoezelenu (Filatova, 2014).

Ad Verheul navázal spolupráci s prof. Dr. Kristou Mertens, která působila na Humboldtově univerzitě v Berlíně. Ve spolupráci se studenty zkoumala působení Snoezelen prostředí na klienty, zvláště působení Snoezelenu jako prevence syndromu vyhoření. Také se významně zasloužila o kurikulum Snoezelen konceptu ve světě. Na I. mezinárodním sympoziu Snoezelen v De Hartenbergském centru v roce 2002 představil Verheul a Mertens Mezinárodní Snoezelen Asociaci (ISNA). V roce 2012 se na X. mezinárodním sympoziu Snoezelen asociace rozdělila na dvě nezávislé organizace: ISNA-Snoezelen professional vedenou prof. Mertensem, jejímž cílem je profesionalizovat Snoezelen koncept a prosazování ortodoxního výkladu, který umožňuje Snoezelen jen v omezené podobě. Druhou organizací je ISNA – MSE (International Snoezelen Association – Multisensory Environment) sdružující členy 41 organizací ze zemí celého světa. Organizace spolupracuje s více než 20 univerzitami a vědeckými institucemi a zveřejňuje výsledky výzkumu. V roce 2013 vstoupila do členství ISNA – MSE i Česká republika zastoupená Mgr. Renatou Filatovou, která je na základě akreditace mezinárodním garantem Snoezelen konceptu v České republice a na Slovensku (Filatova, 2014).

2.2 Koncept Snoezelen-MSE v České republice

V České republice se Snoezelen začal objevovat na přelomu milénia. Podle Renaty Filatove byl v rámci humanitární pomoci východním zemím poskytnutý dar v podobě tří snoezelenových místností do různých zařízení v České republice. Snoezelen místností byly pouze vybaveny a instalovány, ale neproběhlo nutné zaškolení personálu. Proto sloužily pouze k volnočasovému využití (informace získána na základě osobního rozhovoru s Renatou Filatovou).

Autorkou první publikace o Snoezelenu, která byla vydána v České republice, je Lucie Varvařovská. Publikace je spíše brožurkou (26 s.) pojednávající o práci s mentálně postiženými klienty v Centru de Hartenberg's Heeren Loo u města Ede. Tato publikace zaujala PhDr. Hanu Stachovou – ústavní psychologku, která se metodou Snoezelen začala podrobněji zabývat. V letech 1997 a 2000 absolvovala odborné stáže ve Francii, kde se s prvky Snoezelenu poprvé setkala a koncept začala aplikovat ve vzdělávání dětí s kombinovaným těžkým postižením. Za účasti doktorky Stachové začaly vznikat první rehabilitační třídy pro děti s hendikepem ve Speciální a základní škole Kapitána Vajdy v Ostravě. Vybudována byla také první Snoezelen místnost v tehdejší Ústavu sociální péče v Ostravě – Muglinově, kde doktorka Stachová působila jako ústavní psycholog. V České republice ale neexistovala nabídka Snoezelen pomůcek. Doktorka Stachová proto navázala spolupráci s Mgr. Renatou Filatovou, která se začala zabývat vývojem a výrobou Snoezelen prostředí (Filatova, 2014).

Na Základní škole speciální Blansko a Střední škole pro tělesně postižené Gemini Brno také vznikají první Snoezelen místnosti, a to pod vedením speciálních pedagogů ze zahraničí.

V roce 1997 navázala katedra speciální pedagogiky Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity spolupráci s doktorkou Kristou Mertens, která působila na Humboldtově univerzitě, kde metodu Snoezelen využívala pro výuku a výzkum.

V roce 2003 se doktorka Stachová a Mgr. Kateřina Vitásková (Janků) zúčastnily I. mezinárodní konference ISNA v Hartenbergu v Holandsku. Téhož roku uspořádala doktorka Stachová v Ostravě konferenci s názvem „Proč mít Snoezelen“, kde představila

své první praktické poznatky s používáním metody Snoezelen při práci s těžce postiženými klienty.

První disertační práci v České republice na téma „Využití multismyslové metody Snoezelen u osob s mentálním postižením“ vypracovala a obhájila v roce 2007 Kateřina Janků na Masarykově univerzitě v Brně.

V roce 2009 založila Renata Filatova první Vzdělávací centrum Snoezelen konceptu v České republice, které sídlilo v Ostravě. Bylo vybaveno velkou „tmavou“ místností určenou především k relaxaci, menší „světlou“ aktivační místností a učebnou (Filatova, 2014).

O rok později byla na Katedře speciální pedagogiky Masarykovy univerzity v Brně vybudována první certifikovaná Snoezelen učebna. Jedná se o jedinou Snoezelen místnost na akademické půdě v České republice a na Slovensku. O její vybudování se zasadila doc. Jarmila Pipeková. Místnost navrhla a vybavila Renata Filatova.

V roce 2011 proběhla I. konference s mezinárodní účastí s názvem „Podpora a kvalita konceptu Snoezelen v České republice“, kterou pořádala Asociace konceptu Snoezelen (ASNOEZ) ve spolupráci s Pedagogickou fakultou Ostravské univerzity. Druhou konferenci v roce 2013 pořádala rovněž asociace ASNOEZ. Třetí konference pořádaná v roce 2014 Masarykovou univerzitou byla z pohledu zúčastněných odborníků nejvýznamnější. Zúčastnil se jí zakladatel Snoezelen konceptu Ad Verheul a významný australský neuropsycholog prof. Dr. Paul Pagliano (Filatova, 2014).

2.3 Práce ve Snoezelen-MSE

Stimulace

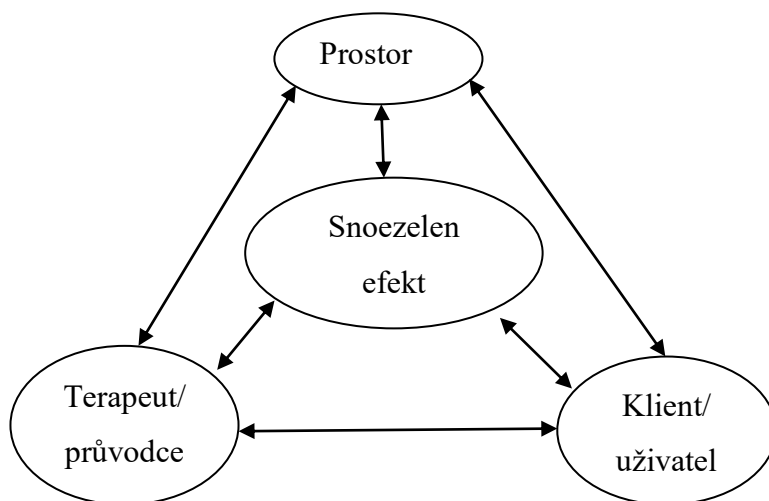
„Veškerá lidská zkušenost závisí na schopnosti používání našich smyslů“ (Pagliano, 2012). Každý ze smyslů zajišťuje jiný druh informace. „Je přirozené, že čím více je naše zkušenost multismyslová, tím komplexnější je naše chápání“ (Pagliano, 2012). Pomocí multismyslové stimulace jsme schopni se dále rozvíjet v prostředí, ve kterém žijeme. Bez této stimulace jsme odděleni sami od sebe a od vnějšího světa. Podle Paglianiho se díky vrozenému genetickému programu od raného dětství jednoduše učíme používat své smysly tím, že je používáme. U většiny lidí se jedná o spontánní vrozený proces, ale není tomu tak vždy. Někteří lidé se smyslovým postižením, s potížemi se zpracováním smyslů nebo

s poškozením mozku nemusí smyslový zážitek vůbec registrovat. Snoezelen prostředí nabízí multismyslovou stimulaci, která stimuluje znevýhodněné děti dle jejich potřeb a mentálních možností (Pagliano, 2012).

Multismyslové prostředí

Lidé s těžkým a kombinovaným postižením trpí smyslovou nedostatečností, např. omezeným viděním. Práce v potměšlé místnosti může zvýraznit předměty, takže je snadnější je pozorovat. Také fluorescenční předměty při UV záření pomáhají lidem vidět věci, které nevidí za normálních světelných podmínek. Řízením smyslového vstupu v multismyslové místnosti je možné potlačit rozptylovací elementy a pomoci lidem soustředit se na konkrétní předmět. Dále je možné v této místnosti smyslový zážitek řídit, což napomáhá ke snížení strachu a ke zvýšení uvolnění. Při budování multismyslového prostředí si musíme zodpovědět řadu otázek: pro koho místnost budujeme, jaké jsou potřeby klientů, pro něž je místnost budována, jaké je jejich postižení, k čemu je místnost určena – k relaxaci, k edukaci, ke stimulaci (Fowler, 2008).

Prostředí Snoezelenu lze popsat jako uspořádané prostředí, které je uměle vytvořeno a v němž je nutné dodržovat atmosféru důvěry a bezpečí. Snoezelen je tvořen vztahem a souhrnem tří činitelů: uspořádaný prostor – klient/uživatel – průvodce/terapeut a v jeho středu můžeme sledovat efekt Snoezelenu (Filatova, Janků, 2010).

(Filatova, Janků, 2010, s. 22)

Trojúhelník vyznačuje tři důležité předpoklady pro práci ve Snoezelenu:

1. Příjemná vnější atmosféra – prostor má příjemnou teplotu a osvětlení, zvuky v místnosti jsou tlumené a provázející osoba navazuje příjemný vztah se žákem.
2. Otevřená vnitřní nálada s terapeutem – průvodce ve Snoezelen prostředí vyzařuje vnitřní klid a otevřenost.
3. Bezděčný záměr – průvodce nabízí žákovi řadu podnětů, které ho nechá dostatečně prožít všemi základními smysly (Filatova, Janků, 2010).

Nejčastěji se Snoezelen aplikuje ve speciálních místnostech se souborem multifunkčních pomůcek a zařízení stimulujících základní smysly. Pro práci se Snoezelen metodou ale nemusíme nutně využívat celé místnosti. Zkušený průvodce pracuje se Snoezelen pomůckami např. i ve školní lavici, na koberci ve třídě, ve speciálně vytvořeném stanu umístěném ve třídě. Také se můžeme setkat s vybavením venkovních prostorů, chodeb a různých zákoutí, jež poskytuje školní budova.

Podstatou této metody je individuální a sensorická stimulace v příjemném prostředí, které klienta nestresuje. V takovémto prostředí je nutné vytvořit pocit pohodlí a uvolnění „*Za výchozí pokládá Snoezelen osobní předpoklady, schopnosti a dovednosti klienta, jeho životní priority, preference, potřeby, touhy a možnosti socializace a kulturního začlenění*“ (Janků, 2010, s. 127).

Prostředí Snoezelenu je speciálně uspořádané, pomůcky a přístroje jsou důležitou součástí terapie. Průvodcem ve Snoezelen prostředí je terapeut, pedagogický pracovník nebo osoba pečující o znevýhodněného žáka, přičemž vztah dvou zúčastněných osob musí být v harmonii. Zásady práce ve Snoezelen prostředí shrnuje Teplá takto: „*Jako zásada přitom platí ponechat postiženému člověku co nejvíce volnosti a času, aby si sám zvolil, resp. označil, které podněty pociťuje jako příjemné, na co se chce dále soustředit či čím se chce zabývat. Přitom nemají postiženého motivovat pečovatelé, nýbrž samy věci v místnosti. Materiál a prostředí mají být tak přitažlivé a stimulující, že postižení lidé jsou aktivováni, např. po něčem sáhnout, lehnout si na měkkou matraci atd. Zároveň by mělo prostředí vyzařovat potřebný klid, aby nejprve umožnilo uvolnění*“ (Teplá, 1999, s. 32–33).

Shrneme-li výše zmíněné, důležitými zásadami pro práci ve Snoezelen prostředí je vztah průvodce a žáka, v jakém prostředí se práce odehrává a zásada umožnit žákovi dostatečné prožití stimulace. Průvodce přitom žáka do stimulace nenutí, pouze ji nabízí a reaguje na potřeby žáka.

2.4 Snoezelen-MSE jako podpůrná edukační metoda

Snoezelen se častěji než v terapii uplatňuje jako podpůrná pedagogická metoda a volnočasová aktivita. *„Edukačně zaměřené cíle Snoezelenu jsou směřovány zejména do následujících oblastí: relaxace a zklidnění dětí ve školách, redukce senzorycké deprivace u dětí (se zvýrazněním taktilní deprivace týkající se zejména doteků a masáží), snížení a zvládnání hyperaktivity, rozvoj soustředění a pozornosti, rozvoj kognitivních schopností, komunikačních schopností, smyslová stimulace u dětí se souběžným postižením více vadami. Mnohokrát citovaným důvodem užívání této metody ve školách je možnost budování pozitivních vztahů mezi učiteli a žáky nejen se speciálními potřebami“* (Janků, 2013, s. 41–42).

Podle Janků se Snoezelen využívá pro žáky se syndromem ADHD, poruchami pozornosti, hyperaktivitou a impulzivitou a specifickými poruchami učení. U žáka prožívajícího stres, pocity méněcennosti a nízké sebevědomí spojené s výše uvedenými dysfunkcemi lze stimulovat právě pomocí Snoezelen prostředí. V mnohých školách a školských zařízeních již takovéto prostředí existuje, nejčastěji se využívají tzv. neutrální místnosti, které se celkově liší od běžného školního prostředí. Cílem těchto místností je umožnit pedagogickým pracovníkům a žákům budování nových a pevných vazeb, rozvíjet a stimulovat smysly žáků, navozovat příjemné prostředí, které školní třída neposkytuje. *„Z praxe i teorie vyplývá, že nejčastější problémy při zařazování dětí se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním a sociálním znevýhodněním do běžných škol, se týkají zejména poruch chování, které se ve školním věku objevují čím dál častěji“* (Janků, 2013, s. 42).

Cíle konceptu Snoezelen-MSE v edukačním procesu jsou:

- Rozvoj vnímání, emocionality, poznávání, komunikace a motoriky.
- Rozvoj seberegulace a harmonizace dítěte.
- Změny v pozornosti a koncentraci.
- Posilování rovnováhy mezi uvolněním a aktivací jedince.
- Pozitivní socializace a integrace v sociálních strukturách (Janků, 2013).

Dalším důležitým přínosem Snoezelen prostředí je podpora začleňování zdravotně znevýhodněných žáků odlišujících se od ostatních dětí do kolektivu. *„Člověk se zdravotním postižením se ve všech rovinách či součástech kultury projevuje jinak – odlišně*

od majority“ (Janků, 2013, s. 43). Znevýhodnění žáci jsou často terčem určitého útlaku ze strany silnějšího kolektivu či jedince. Společný prožitek celého kolektivu ve Snoezelen prostředí tak může nahrazovat stmelovací kolektivní hry. Nabídneme tak žákům zcela odlišný „prostor“ pro vytváření vzájemných vazeb a pochopení se.

2.5 Snoezelen-MSE ve volnočasové aktivitě

Volnočasová aktivita má za cíl smysluplné strávení volného času. Předpokladem je dobrovolnost. Žák není k této aktivitě nucen rozvrhem, jde o nabídku, kterou může, ale také nemusí využít. „*Nejdůležitější zásadou v tomto prostředí s cílem náplně volného času je tedy svoboda volby, volnost a dostatek prostoru v čase. Klienta/uživatele v tomto prostředí nemotivuje edukátor, ale prostředí samotné, předměty, materiály, technika a pomůcky, které vedou k aktivaci a stimulaci*“ (Opatřilová 2005 in Filatova 2010). Ovšem využití Snoezelen prostředí ve volnočasových aktivitách může mít širší rozměr než pouhou zábavu. V tomto časovém prostoru můžeme žáka stimulovat, ale i relaxovat. Například ve školní družině mohou znevýhodnění žáci využívat nabídky Snoezelen prostředí i v rámci doplnění výukové činnosti, ale také relaxace, která je u dětí s funkčními poruchami mozku nezbytná. Žákům tak umožníme prožitek, kterého nejsou schopni vzhledem ke svému omezení běžnou činností. Uvedu příklad: žáci se v rámci předmětu přírodověda učí o listnatých a jehličnatých stromech. Za pomoci Snoezelen prostředí prezentujeme stromy všemi základními smysly. Krátkým videem uvedeme zvolené téma (les), do aromalampy připravíme aroma s vůní jehličí. Pro názornost přineseme větvičky různých druhů jehličnanů, čímž stimulujeme hmat. Pouštíme zvuky lesa – vítr, zpěv ptáků atd. (Čerpáno z absolvovaného kurzu „*Metodický kurz – úvod do strukturovaných hodin Snoezelen terapie*“, Příloha č. 1, 2 – osvědčení). Při zapojení všech smyslů je vyšší předpoklad, že fixace naučeného nemusí být mnohokrát opakována a speciální efekt nezvyklé prezentace zajistí účinnější uložení do paměti dítěte (Filatova, 2010; Filatova 2014).

2.6 Průvodce Snoezelenem-MSE

Při práci ve Snoezelenu dochází k velké blízkosti klienta a průvodce, což v sobě může skrývat i mnohá úskalí. Kontakt a vztah klienta a průvodce musí být založený na důvěře a empatii. V některých případech není žák schopný vzhledem ke svému znevýhodnění formulovat přání a pocity. Průvodce má být dostatečně empatický, aby rozpoznal pocity,

které v dítěti probouzí stimulační reakce. Jestliže průvodce pozoruje reakci na podněty, je nutné správně vyhodnotit, jakého charakteru tyto reakce jsou. „*Terapeut/průvodce nesmí hodnotit jen spokojenost a pozitivní reakce klienta, důležitým aspektem jsou i projevy lhostejnosti, inertnosti, pláče, údivu, neschopnosti se přizpůsobit, pomalá a pozvolná adaptace, veškeré negativní projevy mimické, křik apod.*“ (Filatova, Janků, 2010, s. 54).

Janků zdůrazňuje zásady práce, které spolu s prof. Mertensem strukturovali následovně:

- Vztah průvodce a klienta – průvodce respektuje osobní prostor klienta, je seznámen s momentálním stavem klienta, průvodce na klienta nenaléhá, nenutí ho k výkonům, nehledá ukazatele úspěšnosti, hodnotí pozitivní i negativní reakce, respektuje individuální přístup ke klientovi – reakce na stejnou stimulaci nemusí být vždy stejně přijímána.
- Klient – měl by průvodce znát a pozitivně na něj reagovat.
- Průběh stimulace – stimulace ve Snoezelenu má mít svůj řád (začátek – průběh – konec – rozloučení) (Janků, 2010, s. 134–135).

2.7 Snoezelen-MSE hodina (lekce)

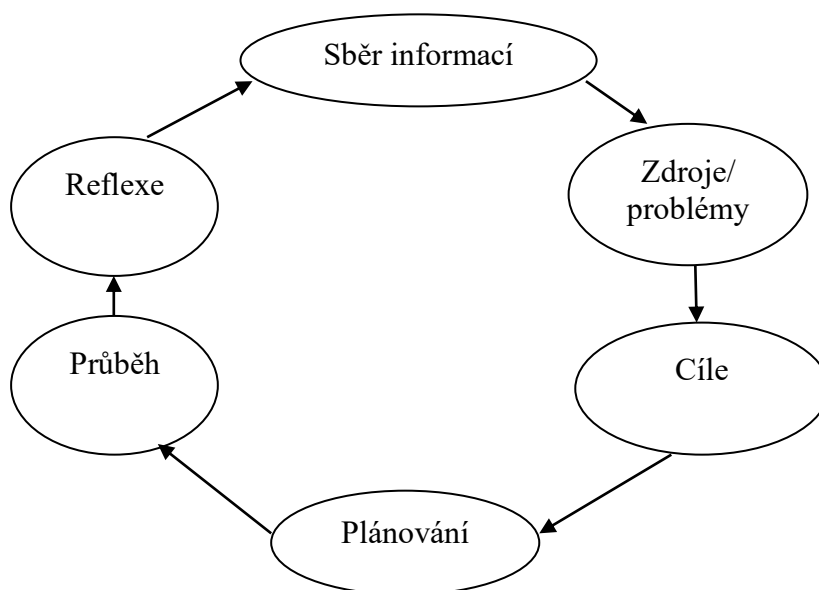
Terapii, pedagogické podpoře a volnočasové aktivitě předchází diagnostika žáků, se kterými se bude ve Snoezelen prostředí pracovat. Tento krok je nutný k přesnému stanovení plánu a cíle Snoezelen hodiny, uspořádání prostředí a k výběru prostředků a metody péče (Filatova, 2014).

Samotná Snoezelen hodina je rozdělena do těchto částí:

- A. Přivítání.
- B. Aktivní část.
- C. Relaxační část.
- D. Zakončení hodiny a zpětná vazba.

Přičemž aktivní a relaxační část hodiny můžeme kombinovat dle potřeb žáka – individuálně se přizpůsobujeme jeho mentálním a fyzickým možnostem (Janků, 2010).

Plánování Snoezelen hodiny podle Filatove:

(Filatova, 2014, s. 99)

Cíl hodiny

Prvním krokem ke stanovení cíle je ujasnění si, zda bude prováděna terapie, podpůrná edukační metoda nebo volnočasová aktivita. Následuje cíl zaměřený na klienta, tedy individuální cíl, přičemž průvodce Snoezelen hodinou vychází z mentálních a fyzických možností klienta a druhu znevýhodnění, informací poskytnutých odborníky (např. zpráva z pedagogicko-psychologické poradny), informací od rodičů či pečující osoby (např. osobního asistenta). Filatova a Janků upozorňují na to, že „*stanovení cíle každého pobytu ve Snoezelenu je jednou z nejdůležitějších, a zároveň nejsložitějších procesů, který ovlivňuje celý průběh i závěr pobytu*“ (Filatova, Janků, 2010, s. 51), přičemž „*Cílem Snoezelen terapie je rozpoznat a pochopit pocity a podněty na základě chování klienta, reagovat na ně takovým způsobem, aby to bylo přínosné pro klienta i terapeuta. Snahou je zachovat stávající kvalitu života a podporovat vzájemné porozumění a pochopení*“ (Filatova, 2014, s. 93).

Časový plán hodiny

„*Časové rozložení do jednotek a etap znamená zcela jednoduše rozložení hlavního cíle do jednotlivých úkolů plněných v hodinách/lekcích*“ (Filatova, Janků, 2010, s. 56). Většinou není možné splnit cíl během první nebo jedné lekce ve Snoezelen prostředí, proto je nutné

individuální cíl rozložit na dílčí cíle a stanovit tak časový plán. Můžeme tak sledovat průběžné výsledky, vyhodnocovat každou konkrétní hodinu a popřípadě upravit koncepci další lekce (Filatova, Janků, 2010).

Organizace a obsah hodiny

Při plánování obsahu lekcí je nutné volit techniky s ohledem na počet zúčastněných žáků – lekce může být organizována pro skupinu žáků, nicméně podle Filatove a Janků je efektivnější organizovat individuální lekce (Filatova, Janků, 2010).

Výběr pomůcek

Při výběru pomůcek dbáme na jednu ze zásad – Snoezelen je zážitkový. Využití všech pomůcek při prvních lekcích by mohlo vést ke ztrátě zájmu ze strany žáka. Pomůcky proto volíme s ohledem na stanovený cíl (Filatova, Janků, 2010).

Závěr a vyhodnocení hodiny

Lekce ve Snoezelen prostředí je vždy zakončená vyhodnocením, přičemž je možné využívat specifické, konkrétně vymyšlené rituály, které můžeme používat v závěru, ale i na začátku každé hodiny. V závěrečné evaluaci hodnotíme efektivitu pobytu žáka ve Snoezelen prostředí.

2.8 Typy Snoezelen-MSE prostředí

Před vybudováním Snoezelen prostředí je důležité zvolit správný typ místnosti a vybavení. Místnost přizpůsobujeme záměrům, tzn. prostředí určené k relaxaci je zcela jinak vybaveno ve srovnání s prostředím určeným k aktivaci, socializaci, rehabilitaci nebo komunikaci. Snoezelen místnost má být vybudována tak, aby splňovala potřeby klientů s ohledem na jejich znevýhodnění, stáří, počet, pohybové možnosti. Při volbě místnosti musíme také pečlivě zvážit finanční a prostorové možnosti zařízení, ve kterém bude místnost budována. Dalším důležitým bodem je variabilita zařízení – možnost změny v případě potřeby. Základem konceptu Snoezelen je specificky uspořádané prostředí, vybavené specifickými pomůckami a přístroji, které vytváříme za účelem dosažení určitých cílů (Janků, 2010; Filatova, 2014).

Základní parametry Snoezelen-MSE prostředí:

1. Teplota kolem 22–24 °C (možnost regulace topení).

2. Optimální ventilace a příjemná vůně v místnosti.
3. V prostoru je umístěn hasicí přístroj.
4. Vybavení prostředí by nemělo mít žádné ostré hrany, rohy a schody.
5. Podle vytyčeného cíle správně osvětlená (zpravidla 50 luxů).
6. Vybavená pohodlnými sedačkami, lehátky, polštáři, dekami.
7. Podle vytyčeného cíle neklouzavá podlaha z korku, pryže nebo koberce (anebo kombinace materiálu).
8. Při práci s dětmi s omezenou možností pohybu je vhodné nainstalovat madla a úchyty pro snadnější pohyb.
9. Dostupné sociální zařízení.
10. Hudební a světelná technika na dálkové ovládání.
11. Prostor na uložení pomůcek, materiálu, ovladačů a dalšího drobného zařízení.
12. Personál školený na manipulaci s vnitřním vybavením, BOZP a PO (Filatova, 2014; Janků, 2010; Mertens, 2003; Fowler, 2008).

Variety místností dle typu podle Filatove a Janků:

- *Bílá místnost* – místnost je určena především k relaxaci, vybavení je neutrální a nerušivé – tvoří ji bílé zdi, podlaha a strop, vodní lůžko, světelné bublinkové válce, světelná optická vlákna, polštáře. Na zdi místnosti můžeme projektovat barevné obrazce, které podkresluje příjemnou, tlumenou hudbou. Místnost je určena zejména dětem s kombinovaným a mentálním postižením (obr. č. 1, 2).
- *Šedá místnost* – místnost je svou barvou a vybavením určena k redukci podnětů, vybudovaná tak, aby redukovala rušivé podněty. Jsou v ní umístěné závěsy a koberce v šedé barvě, na podlaze jsou namalované čáry, které ukazují, jak se po místnosti pohybovat. Toto prostředí je budováno zejména pro děti s poruchami pozornosti a soustředění. Cílem je dosáhnout zvýšení pozornosti a snížení hyperaktivity.
- *Tmavá místnost* – místnost je svým provedením určena ke stimulaci a zlepšení zrakových dovedností. Zdi, strop i podlaha jsou tmavé, až čistě černé. Okna místnosti jsou zatemněná tak, aby se minimalizovalo vizuální rozptýlení. Místnost je vybavená barevnými lampami, optickými vlákny, ultrafialovým světlem, barevnými fóliemi. Ke zvýraznění určitých předmětů se používají svítlny nebo UV světlo. Místnost slouží k stimulaci určitým předmětem, proto je nutné

minimalizovat nežádoucí stimuly – místnost nesmí být přeplněná předměty a jinými rušivými zrakovými prvky. Klientovi umožníme takové prostředí, ve kterém se může plně soustředit na konkrétní vizuální předmět nebo činnost (obr. č. 3).

- *Zvuková místnost* – prostředí určené ke zvukové stimulaci, k poslechu hudby či zvuků umožňuje ostrou zvukovou diferenciaci. Místnost je zvukotěsná, jsou v ní minimalizované rušivé, nežádoucí ozvy. Strop, zdi a podlahu má obloženou dřevem. Místnost slouží ke stimulaci zvukem nebo zvuky, které jsou produkovány izolovaně nebo kombinovaně. Prostředí můžeme doplnit hudebními nástroji, vibračními a rezonančními pomůckami. Je určena dětem, u kterých chceme docílit zlepšení sluchové percepce či diferenciaci a pro děti s poruchami sluchu.
- *Interaktivní místnost* – prostředí, ve kterém probíhá intenzivní stimulace. Je vybavená interaktivními pomůckami, spínači s hlasovým a pohybovým výstupem, dotykovými tabulemi. Cílem je motivovat dítě k manipulaci se spínači, motivovat k hmatové dovednosti a stimulovat svalovou aktivitu (obr. č. 4, 5).
- *Vodní prostředí* – místnost nebo prostředí vybavené bazénem s vodou. Místnost je určena k rehabilitačnímu cvičení, uvědomění si vlastního těla, ke stimulaci žáka vodním prostředím – sprchování, vodopády, kapky vody, světelné efekty ve vodě, šíření zvuku pod vodou, změna teploty (obr. č. 6, 7, 8).
- *Vypolstrovaná hrací místnost* – prostředí určené k iniciativním a interaktivním hrám. Zdi a strop jsou vypolstrovány. Místnost je vybavená čalouněným nábytkem, větším množstvím polštářů, měkkými koberci a podlahovými krytinami. Dále může obsahovat měkké i pevné geometrické tvary, skládací prvky, stavební díly. Místnost musí být bezriziková a bezpečná. Dítě motivujeme k experimentování, prolézání, válení, skákání, schovávání se apod., stimulujeme fantazii, pohybové schopnosti, vnímání prostoru a předmětů. Prostředí je určeno pro děti s tělesným postižením nebo pro děti se zrakovým znevýhodněním.
- *Přenosné prostředí* – zařízení o max. rozměrech 2 m², které je přenosné a skládací. Zařízení je variabilně umístěováno nad dítě, které multismyslově stimulujeme. Nejčastěji se využívá u dětí upoutaných na lůžko či izolovaných ve sterilním prostředí (např. nemocnice, léčebny dlouhodobého charakteru apod.) (obr. č. 9, 10, 11).

- *Virtuální prostředí* – prostředí využívající technologické zařízení. Například počítačový program s nabídkou trojrozměrných efektů. Dítě můžeme také stimulovat pomocí virtuálních brýlí a rukavic. Nejčastěji využíváno u dětí se smyslovým a psychomotorickým znevýhodněním.
- *Inkluzivní prostředí* – běžné prostředí (zahradka, hřiště, chodba, veranda), ve kterém vytvoříme Snoezelen prostředí pomocí pečlivě zvolených pomůcek. Cílem je vytvořit prostředí, ve kterém pobývají znevýhodnění žáci s intaktním kolektivem. Volíme prostředí s bezbariérovým přístupem, doplněné předměty různých tvarů, barev, tuhosti a ostrosti. Prostředí také dokreslujeme zvukem či hudbou (obr. č. 12, 13, 14).
- *Proměnlivý pokoj* – prostředí, jehož výhodou je snadná a rychlá proměna. Stále se Snoezelen prostředí časem může stát nudným a nezajímavým. Dítě přestává spolupracovat a reagovat na pomůcky a vybavení, v takovém případě je nutná změna prostředí, která nám nabízí další možnosti stimulace. Prostředí také můžeme přizpůsobit aktuální událostem (projektové vyučování, tematické celky, svátky apod.).
- *Sociální prostředí* – slouží zejména pro navazování sociálních vztahů a ventilaci potlačovaných emocí. Využívá se pro stimulaci znevýhodněných žáků společně např. s rodiči, asistenty, pečující osobou, kteří tak mohou s dítětem sdílet emoce vyvolané stimulovaným prostředím (Filatova, 2014; Janků, 2010).

Z výše uvedeného vyplývá, že správné volbě místnosti musí předcházet pečlivá úvaha. Je nutné zvážit všechny okolnosti ovlivňující výběr místnosti tak, aby naplnila očekávané cíle. Současný tuzemský i zahraniční trh nabízí nepřeberné množství pomůcek určených do Snoezelen prostředí. Avšak špatnou volbou vybavení může dojít k nefunkčnosti nebo nenaplnění cílů. Jedním z dílčích záměrů analýzy je zjistit, zda školy a školská zařízení budují Snoezelen prostředí svépomocí, anebo využívají možnost realizace Snoezelen prostředí „na klíč“.

3 Financování inkluze

Školy a školská zařízení vykázaly ve školním roce 2016/2017 více než 64,0 tisíc podpůrných opatření, z toho těch s finančními nároky bylo přes 54,4 tisíce, tedy 85 %. Celkové finanční výdaje činily více než 2,071 mld. Kč, přičemž podpůrná opatření typu A (personální podpůrná opatření) tvořila více než 96,0 % výdajů.

Pedagogická intervence ve škole byla nejčastěji vykazovaným podpůrným opatřením, z toho více než 80 % případů bylo vykazováno s požadavkem na finanční prostředky. Finanční nároky na pedagogickou intervenci tak činily 202,7 mil. Kč.

Podpůrná opatření „asistent pedagoga“ je nejnákladnější složkou podpůrných opatření. V přepočtu na úvazky bylo vykázáno více než 4,1 tisíce úvazků, z toho více než 3,6 tisíce s požadavky na finanční podporu. Finanční nároky tak činily více než 1,345 mld. Kč.

Podpůrná opatření typu B (pomůcky, speciální učebnice a kompenzační pomůcky) tvořila 4 % z celkových finančních výdajů, přičemž nejvíce podpůrných opatření typu B bylo vykázáno na základních školách (Štech, 2013).

V současné době není možné financovat Snoezelen-MSE prostředí z podpůrných opatření, jelikož není uvedeno v příloze vyhlášky č. 27/2016 Sb. Pomůcky, které vytváří Snoezelen prostředí, lze hradit dle přílohy vyhlášky č. 27/2016 Sb. v případě, že jsou pořizovány pro konkrétního žáka, kterému je na základě diagnostiky školského poradenského zařízení stanovené podpůrné opatření. Mezi pomůcky, které jsou stanovené pro podpůrná opatření druhého až pátého stupně, patří například kompenzační pomůcky, didaktické pomůcky, názorné manipulační pomůcky (čísla, písmena, tabulky), hudební nástroje, pomůcky pro relaxaci (koberec, overball) apod. Snoezelen prostředí nebo koutek, který je umístěn ve třídě žáka, lze těmito pomůckami vybavit tak, aby splňoval funkčnost.

4 Financování Snoezelen-MSE prostředí

Před vybudováním Snoezelen-MSE prostředí je nutné stanovit rozpočet. Některé školy budují prostředí postupně. Vytváří např. Snoezelen koutky anebo pořizují jednotlivé pomůcky. Podle Filatove bývají takto vybudované místnosti funkčnější a lépe odpovídají potřebám konkrétního zařízení. Další možností financování je získání grantu nebo sponzorského daru. Při získání grantu se zpravidla jedná o vybudování Snoezelen prostředí „na klíč“, a to z důvodu dodržení termínu realizace, která je na dotaci vázána (Filatova, 2014).

Při zpracování finanční rozvahy na vybudování prostředí je nutné zohlednit nejen náklady na úpravu místnosti a vybavení pomůckami, ale i další možné výdaje, které mohou zahrnovat:

- Elektroinstalaci.
- Ventilaci.
- Stavební úpravy.
- Skladování.
- Výmalbu.
- Podlahovou krytinu.
- Úklid a údržbu.
- Finanční ohodnocení realizátora místnosti.
- Školení a kurzy.
- Provoz místnosti (energie, opravy, renovace apod.) (Filatova, 2014).

Realizaci Snoezelen-MSE prostředí tedy můžeme hradit:

1. z prostředků státního rozpočtu

Školy a školská zařízení, které jsou zapsány v rejstříku škol a školských zařízení, jsou financovány ze státního rozpočtu dle tzv. „republikových normativů“ – „*republikové normativy jsou stanoveny jako podíl celkových objemů neinvestičních výdajů vyčleněných ze státního rozpočtu pro stanovené skupiny věkových kategorií k celkovému počtu dětí, žáků a studentů příslušných věkových kategorií*“ (Valenta, 2016, s. 93).

Legislativní zakotvení financování škol a školských zařízení ze státního rozpočtu se řídí:

- Zákonem č. 561/2004 sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, § 160 až 163.
- Zákonem č. 250/2000 sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů a zákonem č. 128/2000 sb., o obcích (školy a školská zařízení zřízené obcí).
- Zákonem č. 250/2000 sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, zákonem č. 129/2000 sb., o krajích (školy a školská zařízení zřízené krajem).
- Zákonem č. 218/2000 sb., o rozpočtových pravidlech ČR, zákonem č. 219/2000 sb., o majetku ČR (školy a školská zařízení zřízená MŠMT).
- Zákonem č. 306/1999 sb., o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školským zařízením a dále právním předpisem, na jehož základě zřizovatel zvolil právní formu školy.
- Zákonem č. 3/2002 sb., o církvích a náboženských společnostech.
- Vyhláškou č. 492/2005 sb., o krajských normativech.

Školy a školská zařízení zapsané v rejstříku hradí ze státního rozpočtu:

- Mzdové náklady.
- Výdaje vyplývající z pracovněprávních vztahů.
- Náklady na výuku dětí, žáků a studentů zdravotně postižených.
- Učební pomůcky, učebnice, školní potřeby.
- Další vzdělávání pedagogických pracovníků.
- Výdaje související s rozvojem školy a kvalitou vzdělávání.
- Vzdělávání u jiné osoby (např. Výuka plavání) (Valenta, 2016).

Ostatní výdaje školy a školských zařízení hradí zřizovatel, jsou to zejména výdaje na provoz a výdaje, které přesahují výši poskytnutých prostředků ze státního rozpočtu. Výjimku tvoří školy a školská zařízení zřizované církvemi a náboženskými společnostmi. Tyto školy financují ze státního rozpočtu veškeré výdaje, kromě výdajů na pořízení a zhodnocení dlouhodobého majetku.

2. z fondů Evropské unie

Školy a školská zařízení mají možnost čerpat dotace z fondů Evropské unie, která podporuje zkvalitňování a modernizaci vzdělávání a posílení konkurenceschopnosti ekonomiky České republiky.

Jedná se zejména o:

- Neinvestiční aktivity podporující zvyšování kvality vzdělávání a rovných příležitostí žáků, vzdělávání pracovníků škol, vzdělávání a mobilitu výzkumných pracovníků.
- Investiční záměry týkající se materiálně-technického vybavení, snížení energetické náročnosti budov apod.

Základní programy, které umožňují získání dotace pro školy, jsou zejména:

- Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání.
- Operační program Zaměstnanost.
- Integrovaný regionální operační program.
- Operační program Životní prostředí.
- Přeshraniční spolupráce a.
- Horizont 2020 (Zachová, 2017).

V programovém období 2014–2020 spravuje Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy z Evropských strukturálních a investičních fondů Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání. Je zaměřený na podporu znalostní ekonomiky, podporu vzdělávacího systému, rozvoj jazykového vybavení, ICT (informační a komunikační technologie), podporu klíčových a znalostních dovedností, inkluzivní vzdělávání a další (Cyrrus Advisory, 2018).

Dotace z Evropských strukturálních a investičních fondů lze získat na základě vytvoření projektového záměru, zvolení vhodného programu, zpracování žádosti a předložení žádosti.

Postup při podání žádosti o dotaci:

1. Projektový záměr – musí obsahovat přesně specifikovaný cíl, strukturu, rozpočet a určení cílové skupiny.
2. Zvolení programu – podle zaměření projektu zvolíme dotační program. V programovém dokumentu jsou specifikovány oblasti, které jsou podporovány, a žadatelé, na které je program zaměřený.
3. Podání žádosti o dotaci – na základě žádosti o dotaci rozhoduje poskytovatel o schválení. Žadatel může využít příručky a metodické pokyny řídicích orgánů, odborné konzultace, semináře a další.
4. Posouzení žádosti – žádosti vyhodnocuje řídicí orgán nebo tzv. zprostředkující subjekt podle hodnotících kritérií.
5. Realizace projektu – v případě, že je žádost schválena, je s žadatelem podepsána smlouva, ve které jsou uvedené podmínky realizace projektu.
6. Žádost o platbu – finance lze získat po podání žádosti o platbu řídicímu orgánu nebo zastupující instituci.
7. Vyhodnocení a vyúčtování – výdaje na realizaci projektu musí odpovídat smluvně stanoveným podmínkám. Řídicí orgán poskytne po kontrole výdajů finanční obnos stanovený smlouvou.
8. Kontrola – poskytovatel provádí administrativní kontrolu, tzv. kontrolu na místě, kontrolu stavu projektu, kontrolu projektové dokumentace a finanční kontrolu, která je zaznamenána v protokolu. V případě nedostatků nebo nesrovnalostí je příjemce povinen sjednat nápravu.
9. Publicita projektu – v Příručkách pro žadatele a příjemce finanční podpory z fondů Evropské unie je uvedena tzv. povinná publicita projektů. Příjemce dotace musí informovat veřejnost o tom, že mu byla poskytnuta dotace umístěním plakátu (u projektu menšího rozsahu) nebo velkoplošného banneru. Informace o projektu jsou zveřejněné minimálně po dobu udržitelnosti projektu.
10. Udržitelnost projektu – příjemce dotace má povinnost zajistit životnost projektu, která je uvedena ve smlouvě o poskytnutí dotace. Poskytovatel může udělit sankce, popř. požadovat navrácení dotace v případě nedodržení této podmínky (MMR ČR 2017).

3. ze sponzorských darů

Sponzorský dar je další možností financování Snoezelen-MSE prostředí nebo financování dílčích pomůcek.

Podle ustanovení § 27 odst. 7, písmena b, zákona č. 250/2000Sb., může příspěvková organizace nabýt do svého vlastnictví majetek potřebný k výkonu činnosti, pro kterou byla zřízená, darem s předchozím písemným souhlasem zřizovatele (Česko, 2000). Ze sponzorských darů lze pořídit např. vybavení do tříd, tělocvičny, družiny; učební pomůcky, výtvarné potřeby apod. Sponzorské dary nelze využít k hrazení nákladů na zaměstnance (např. mzdy, odměny, apod.) (www.stranky-proskoly.cz).

Zřizovatel může ve zřizovací listině udělit souhlas příspěvkové organizaci k nabývání peněžitých darů *úcelově neurčených* do jejího vlastnictví. Neúcelovými peněžitými dary mohou být např. finanční dary rodičů žáků. Jejich použití je určeno na činnost školy (Česko, 2000, § 37b odst. 1).

Přijetí *úcelového* peněžitého daru do vlastnictví organizace může být přijato pouze s předchozím souhlasem zřizovatele, jež se váže vždy na jedno právní jednání (Česko, 2000, § 37b odst. 1).

Školy a školská zařízení přijímají sponzorský dar na základě darovací smlouvy, ve které je uvedeno, zda přijímá dar příspěvková organizace, nebo zřizovatel. Dále je v darovací smlouvě uvedeno, zda je dar úcelově neurčený, nebo úcelový. V případě úcelového daru se v darovací smlouvě uvádí, za jakým účelem je dar poskytnut (Peterová, 2009).

5 Metodologie výzkumu

5.1 Stanovení výzkumného problému

V posledních desetiletích se v České republice v rámci edukace znevýhodněných žáků dostává do povědomí koncept Snoezelen-MSE, který lze využívat jako terapii, avšak ve školství je uplatňován jako podpůrná edukační metoda a výplň volného času. Inkluzivní vzdělávání motivuje pedagogické pracovníky k hledání vhodných metod, které by usnadnily a zkvalitnily edukaci žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Některé školy a školská zařízení budují multismyslové prostředí, od kterého očekávají rozvoj komunikačních schopností, snížení rizikového chování, zvýšení schopnosti socializace, rozvoj kognitivních schopností a zlepšení koncentrace žáků s ADHD (Attention Deficit Hyperactivity Disorder, tedy porucha pozornosti s hyperaktivitou) a ADD (Attention Deficit Disorder, porucha pozornosti bez hyperaktivity).

Ve výzkumné části se věnujeme konceptu Snoezelen-MSE v konkrétních školách a školských zařízeních. Výzkumnou metodou je dotazníkové šetření, pomocí kterého zjišťujeme, jak koncept Snoezelen-MSE usnadňuje edukaci znevýhodněných žáků, jaké jsou stanovené cíle v souvislosti s konceptem Snoezelen-MSE a zda jsou tyto cíle naplňovány.

Dále rozhovorem, zpracováním dokumentů a podkladů pro realizaci Snoezelen-MSE prostředí získáme data k deskripci Snoezelen-MSE prostředí na speciální základní škole.

5.2 Charakteristika zkoumané problematiky

Koncept Snoezelen-MSE vznikl v Nizozemí spojením dvou slov „snuffelen“ (čichat) a „doezelen“ (dřít). *„Koncepční rámec Snoezelen-MSE je definován jako dynamické prostředí intelektuálního vlastnictví postavené na citlivém, propojeném vztahu mezi účastníkem, zkušeným doprovázejícím člověkem a kontrolovaným prostředím, ve kterém je nabízeno velké množství smyslových stimulů. Byl vyvinut v polovině 70. let 20. století a je praktikován po celém světě. Snoezelen -MSE se řídí etickými principy obohacování kvality života. Tento sdílený přístup lze aplikovat v terapii, při vzdělávání a ve volnočasových aktivitách a koná se ve speciálním, k tomu určeném prostředí, které je vhodné pro všechny lidi, zejména pro ty se speciálními potřebami, včetně lidí s poruchami autistického spektra*

nebo demenci“ (Filatova, 2014, s. 14). Snoezelen lze charakterizovat harmonickým vztahem a souhrnem tří činitelů, a to: uspořádaný prostor – klient – terapeut, jejichž cílem je požadovaný efekt. *„Speciálně uspořádané prostředí, instalované přístroje a pomůcky hrají v místnostech Snoezelenu, více než u jiných pedagogických a terapeutických intervencí důležitou roli“* (Vitásková, Fajmonová, s. 246, 2006).

Snoezelen slouží k relaxaci, zklidnění, k rozvoji verbální i neverbální komunikace, ke stimulaci smyslů, k odbourávání rizikových projevů jedince, posílení schopnosti adaptace, socializace, ke snížení poruch chování, pozornosti, nesoustředěnosti, k odbourávání impulzivity, k podpoře kognitivní a emocionální složky osobnosti, přináší nové zážitky a zkušenosti (Vitásková, Fajmonová, 2006).

5.3 Výzkumné otázky

1. Jak usnadňuje vybudované Snoezelen-MSE prostředí edukační práci se znevýhodněnými žáky?
2. Jaké jsou stanovené cíle v souvislosti s konceptem Snoezelen-MSE ve škole nebo školském zařízení?
3. Jsou očekávané cíle naplňovány?

Výzkumná část bakalářské práce byla vedena formou kvantitativního výzkumu. *„Kvantitativní výzkum spočívá v analýze dat, která mohou být získána buď přímým pozorováním, nebo dotazováním (prostřednictvím výkazů, dotazníků, či rozhovorů)“* (Molnár, 2012, s. 44).

Metodou pro získání dat byl dotazník, který byl distribuován do škol a školských zařízení na území České republiky. Získaná data byla následně analyzována.

Výzkumná část byla doplněná deskripcí zřízení Snoezelen-MSE prostředí na Základní škole speciální. Deskripce byla provedena formou rozhovorů a doložením dokumentace týkající se zřízení Snoezelen-MSE prostředí v uvedené škole.

5.4 Vymezení objektů

Ve spolupráci s Asociací ISNA-MSE byla vytvořena databáze škol a školských zařízení, které disponují Snoezelen-MSE prostředím nebo vybavením. Pracovníci škol byli požádáni o vyplnění dotazníků.

Dále, taktéž ve spolupráci s Asociací ISNA-MSE, byly vybrány školy vhodné k deskriptivní části bakalářské práce. Celkem bylo osloveno sedm škol a školských zařízení, z nichž se podařilo navázat spolupráci se základní školou speciální.

5.5 Techniky sběru dat

Výzkumná data kvantitativního výzkumu jsou získána pomocí dotazníkového šetření. Dotazníky byly distribuovány e-mailem v elektronické podobě. Respondenti byli požádáni o vyplnění dotazníků úvodním dopisem s webovým odkazem na stránky www.surveymonkey.com. Dotazníky vyplňovali pedagogičtí pracovníci škol a školských zařízení.

Dále byl se zástupkyní ředitele speciální základní školy proveden hloubkový rozhovor ohledně zřízení Snoezelen-MSE prostředí. Samotnému hloubkovému rozhovoru předcházela telefonická rozhovor, kdy byla zástupkyně školy požádána o spolupráci. Následoval samotný rozhovor. Zástupkyni ředitele školy byly položeny otázky ohledně zřízení Snoezelen-MSE prostředí (Příloha č. 4). Dokumentace související se zřízením Snoezelen-MSE prostředí byla předána prostřednictvím e-mailu.

5.6 Dotazníkové šetření

Na základě výzkumných otázek byl sestaven dotazník (Příloha č. 3), v němž byly uvedené:

- Uzavřené otázky – respondent zaznačí vhodnou, již hotovou odpověď, výhodou je snadné vyhodnocení odpovědí.
- Polouzavřené otázky – respondentovi jsou nabídnuty varianty odpovědí s možností využití „jiná odpověď“, jež umožňuje doplnit odpověď vlastní volbou.
- Otevřené otázky – respondent je tázán na určitý jev bez určení alternativní odpovědi. Výhodou otevřených otázek je získání odpovědí, které by výzkumník nezískal uzavřenými nebo polouzavřenými otázkami. Nevýhodou je obtížnější zpracování (Gavora, 2000).

Dotazník obsahuje 17 otázek, přičemž se většinou jedná o otázky otevřené. Respondentům byly položeny otázky, které zkoumají základní údaje o druhu zařízení a zřizovateli. Vzhledem k tomu, že Snoezelen-MSE není ve školách a školských zařízeních příliš rozšířen, byly do výzkumu zahrnuté i otázky, které blíže charakterizují vybavení Snoezelen-MSE prostředí, druh vytvořeného prostředí, způsob zřízení prostředí a školení

pracovníků, kteří ve Snoezelen-MSE pracují. Informace získané prostřednictvím těchto otázek tak zmapují Snoezelen-MSE prostředí respondentů. Následovaly otázky, jejichž prostřednictvím byly získány informace vedoucí k odpovědím na výzkumné otázky.

5.7 Třídění dotazníkového šetření

Celkem bylo osloveno 120 respondentů, tedy všechny školy a školská zařízení z databáze, kterou poskytla Asociace ISNA-MSE. Vyplněno bylo 30 dotazníků. Jeden dotazník byl z výzkumu vyřazen pro formální chyby, dva dotazníky byly vyplněné pro ověření online odkazu, takže celkem bylo analyzováno 27 dotazníků.

Jednotlivé položky dotazníku byly analyzovány a následně graficky zobrazeny pro lepší názornost.

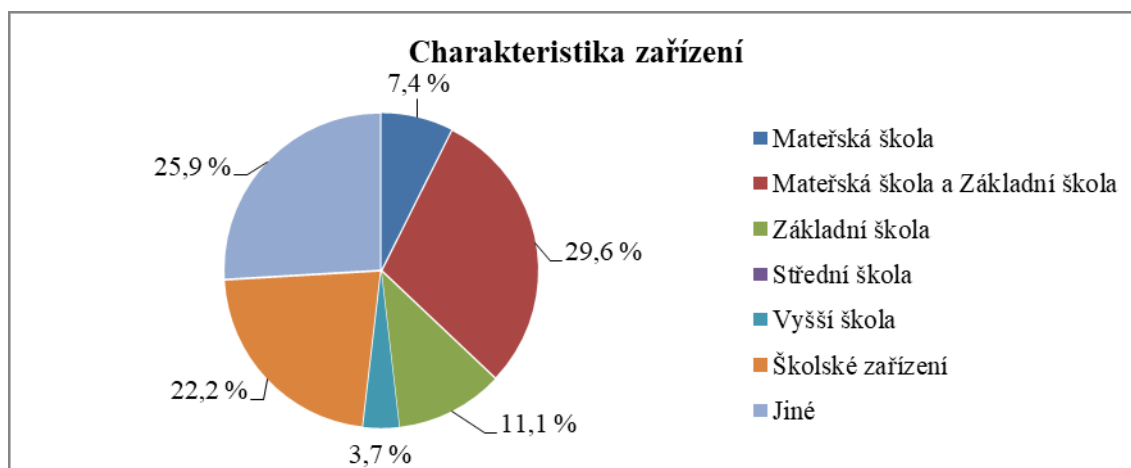
5.8 Časový harmonogram

Dotazníky byly distribuovány během měsíce dubna a května. Následovala analýza získaných dat.

5.9 Vyhodnocení dotazníků

Položka č. 1: Charakteristika zařízení, ve kterém je koncept Snoezelen-MSE zřízen

V této polouzavřené otázce respondenti charakterizovali zařízení, ve kterém pracují.

Graf 1: Charakteristika zařízení

Zdroj: Vlastní zpracování

Počet respondentů, kteří vyplnili dotazník, byl následující: respondenti z mateřské a základní školy tvořili 29,6 % (8 pracovníků), ze školských zařízení 22,2 % (6 pracovníků), ze základní školy 11,1 % (3 pracovníci), mateřská škola 7,4 % (2 pracovníci), vyšší škola 3,7 % (1 pracovník). Položka „jiná“ byla zvolena 25,9 % oslovených (7 pracovníků), jednalo se o 5 respondentů ze základní školy speciální, 1 respondent byl z dětského domova se školou a 1 respondent ze základní a praktické školy. Střední škola nebyla ve výzkumu zastoupená.

Položka č. 2: Kdo je zřizovatelem vašeho zařízení?

V této položce respondenti specifikovali zřizovatele zařízení, ve kterém Snoezelen- MSE prostředí užívají. 6 respondentů uvedlo v dotazníku „kraj“ bez bližší specifikace. Jihomoravský kraj a MŠMT uvedli vždy 3 respondenti, kraj Vysočina, krajský úřad Zlín, Středočeský kraj a obec bez bližší specifikace uvedli vždy 2 respondenti. Biskupství ostravsko-opavské, Ústecký kraj, Liberecký kraj, magistrát města Karviné, město Kroměříž, město Ostrava a Slezskou diakonii uvedl vždy 1 respondent.

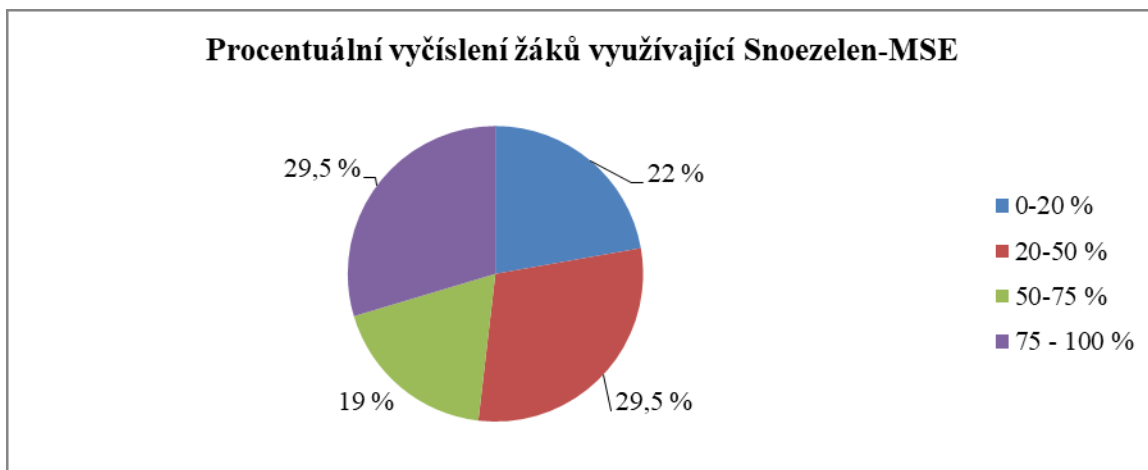
Tabulka 1: Zřizovatel Vašeho zařízení

Zřizovatel	Počet respondentů	Procentuální zastoupení
Kraj (nespecifikováno)	6	22 %
Jihomoravský kraj	3	11 %
MŠMT	3	11 %
Kraj Vysočina	2	7 %
Krajský úřad Zlín	2	7 %
Obec (nespecifikováno)	2	7 %
Středočeský kraj	2	7 %
Biskupství ostravsko-opavské	1	4 %
Ústecký kraj	1	4 %
Magistrát města Karviné	1	4 %
Město Kroměříž	1	4 %
Liberecký kraj	1	4 %
Město Ostrava	1	4 %
Slezská diakonie	1	4 %

Zdroj: Vlastní zpracování

Položka č. 3: Kolik žáků z vašeho zařízení využívá Snoezelen-MSE?

Tato položka byla otevřená a respondenti uváděli procentuální vyčíslení počtu žáků využívajících Snoezelen-MSE prostředí v daném zařízení. Pro přehlednost byly údaje zařazeny do kategorií 0–20 %, 20–50 %, 50–75 % a 75–100 %.

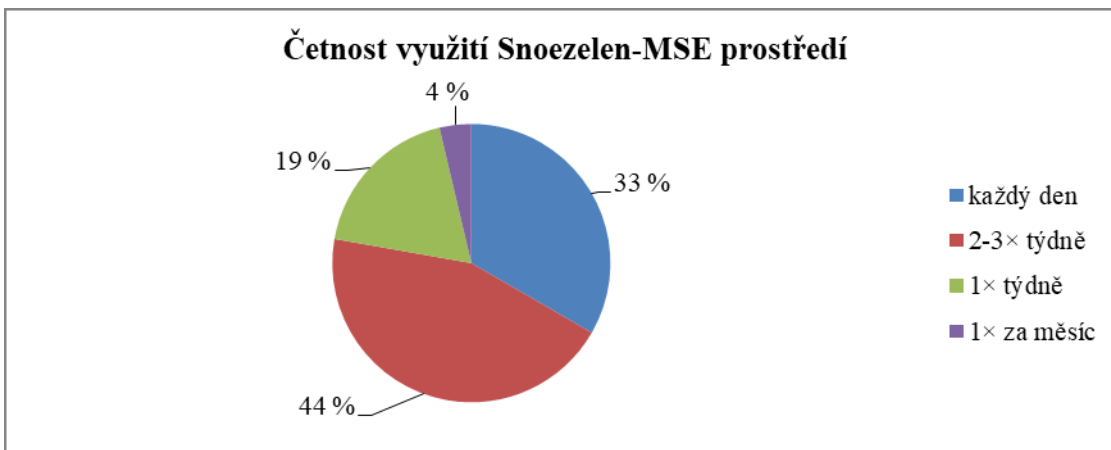
Graf 2: Žáci využívající Snoezelen-MSE

Zdroj: Vlastní zpracování

29,5 % (8) respondentů uvedlo, že Snoezelen-MSE prostředí využívá 20–50 % žáků daného zařízení. Stejný počet respondentů, a to 29,5 % (8) uvedlo, že Snoezelen-MSE prostředí využívá 75–100 % žáků. 22 % (6) respondentů uvedlo, že Snoezelen-MSE prostředí využívá 0–20 % žáků daného zařízení. 19 % (5) respondentů uvedlo, že Snoezelen prostředí využívá 50–70 % žáků daného zařízení.

Položka č. 4: Jak často Snoezelen-MSE využíváte?

U této polouzavřené otázky respondenti volili četnost využití Snoezelen-MSE prostředí v daném zařízení, přičemž byly v dotazníku uvedené čtyři hodnoty: každý den, 2–3× týdně, 1× týdně, 1× za měsíc, jinak.

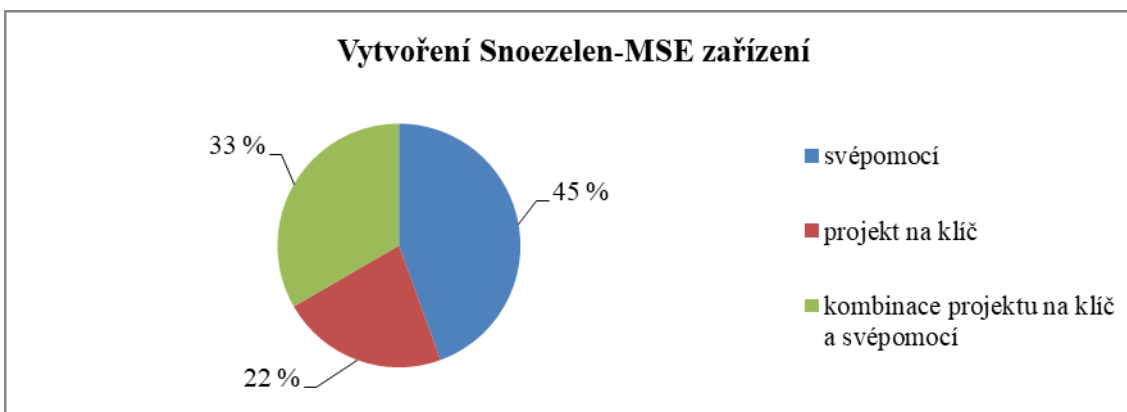
Graf 3: Četnost využití Snoezelen-MSE

Zdroj: Vlastní zpracování

44 % (12) respondentů uvedlo, že Snoezelen-MSE prostředí využívají 2–3× týdně, 33 % (9) respondentů uvedlo každodenní využití Snoezelen-MSE prostředí, 19 % (5)-respondentů využívá Snoezelen-MSE prostředí 1× týdně. 4 % (1) respondent uvedla využití prostředí 1× měsíčně. Možnost odpovědi „jinak“ nevyužil žádný respondent.

Položka č. 5: Jak jste vytvořili místnost nebo prostředí Snoezelen-MSE ve vašem zařízení?

Respondenti byli tázáni polouzavřenou otázkou, jakým způsobem bylo vytvořeno Snoezelen-MSE prostředí v zařízení, ve kterém pracují.

Graf 4: Vytvoření Snoezelen – MSE zařízení

Zdroj: Vlastní zpracování

45 % (12) respondentů uvedlo vytvoření Snoezelen-MSE prostředí svěpomocí. 33 % (9) respondentů uvedlo, že vytvořili Snoezelen-MSE prostředí kombinací projektů na klíč

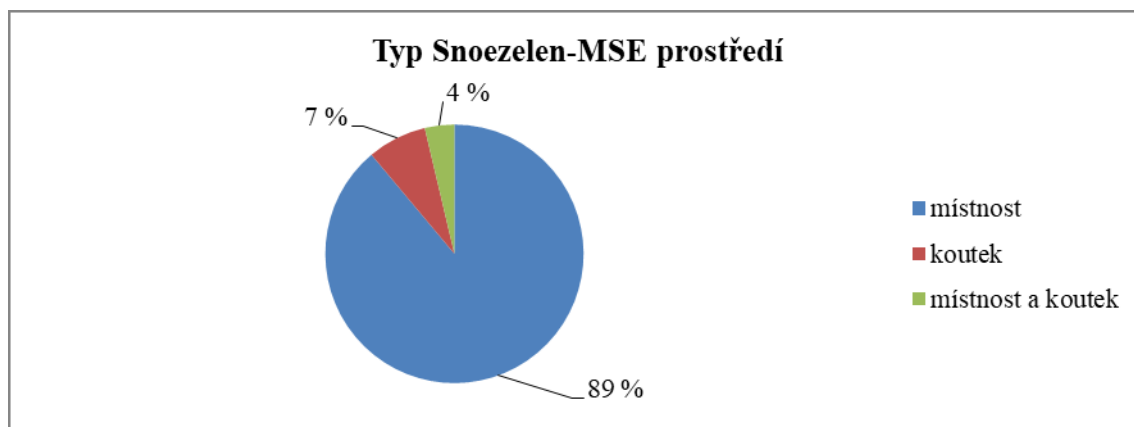
a svépomocí. Vytvoření Snoezelen-MSE prostředí projektem na klíč uvedlo 22 % (6) respondentů. Respondenty nebyla využita odpověď „jinak“.

Položka č. 6: Prosím specifikujte, jak jste vytvořili prostředí nebo místnost Snoezelen-MSE ve svém zařízení v případě, že jste u předchozí otázky odpověděli „jinak“.

Tuto otevřenou otázku vyplnili dva respondenti. První respondent odpověděl „rekonstrukcí objektu“. Druhý respondent uvedl: „Vytvořili jsme koncept místnosti s maximální možnou vybaveností. Určili jsme priority pro vybavování a postupně jsme získávali finanční prostředky na vybavení. Důležitý byl plán a koncepce.“ Vzhledem k tomu, že u předchozí otázky nebyla zvolena odpověď „jinak“, se jedná spíše o doplnění předchozího bodu „svépomocí“ u předchozí otázky.

Položka č. 7: Jaký typ Snoezelen-MSE prostředí je ve vašem zařízení?

Respondenti specifikovali Snoezelen-MSE prostředí v daném zařízení otevřenou otázkou.

Graf 5: Typ Snoezelen – MSE zařízení

Zdroj: Vlastní zpracování

89 % (24) respondentů disponuje v daném zařízení Snoezelen-MSE místností. Odpovědi byly doplněné další specifikací, např. počtem místností v daném zařízení, rozměry a druhem místnosti. Tři z respondentů uvedli, že disponují dvěma specificky vybavenými místnostmi (jeden z respondentů uvedl, že disponují místnostmi v každém patře). Tři respondenti uvedli barvu místnosti (1 x bílá, 2 x tmavá). 7 % (2) respondentů uvedlo, že v daném zařízení využívají Snoezelen-MSE koutek. Pouze jeden respondent (4 %) uvedl obě možnosti – místnost a koutek.

Položka č. 8: Kterými pomůckami je ve vašem zařízení Snoezelen-MSE vybavený?

Cílem této otázky bylo zmapování vybavení Snoezelen-MSE prostředí, ve kterém respondenti pracují. Záměrem bylo případné porovnání dostatečně vybaveného prostředí s částečně nebo nedostatečně vybaveným prostředím. Dalším důvodem bylo zjišťování případných souvislostí s uskutečňováním stanovených cílů. Analýzou získaných informací bylo zjištěno, že naplňování stanovených cílů nesouvisí s vybaveností Snoezelen-MSE prostředí. Nicméně Snoezelen-MSE prostředí respondentů nevykazovalo významnější rozdíly ve vybavení. Pouze jeden respondent uvedl, že pracoviště disponuje základním vybavením bez bližší specifikace. K naplňování cílů dle respondenta dochází.

Tabulka 2: Soupis pomůcek

Respondent	Soupis pomůcek
Respondent č. 1	farma – soubor didaktických a taktilně haptických pomůcek FARMA a DOPRAVA; Vesmír – polohovací pomůcky, světelná vlákna, vodní lůžko, vodní bublinkový sloup, taktilně haptické pomůcky, rámové bubny, zvonkohra Koshi, přivolávač deště, aromalampy, space projektor, vibrační přístroje...; relaxační trampolína...
Respondent č. 2	vodní postel, přehrávač, projektor s plátnem, vodní válec, masážní hračky, smyslový kruh...
Respondent č. 3	lůžko, voní sloupce, světelné efekty a strop
Respondent č. 4	lávová lampa, bublinové válce, space projektor, osvětlená ryba, hvězdné nebe, hudba, aromaterapie, polštáře, pytel „motýl“
Respondent č. 5	vodní postel s integrovanými reproduktory a zesilovačem, bublinkový válec, optická vlákna, interaktivní ovladač, zrcadlo, zrcadlo kopulové, kotoučový projektor, aromadifuser, vibrační želva, dataprojektor, audiopřehrávač, masážní pomůcky, hmatové pomůcky
Respondent č. 6	vodní sloup, optická vlákna, reflektor – zrcadlová koule, trampolína kopretina, bublinkovač, dataprojektor
Respondent č. 7	polohovací pomůcky, barevná hudba, vodní válce, houpačí síť
Respondent č. 8	vodní postel, houpačí síť, optická vlákna, vibrační čabraka, dataprojektor, CD přehrávač, vodní fontánka, vodní válec, světelný koberec, UV světlo...
Respondent č. 9	vodní sloup, dataprojektor, olejový projektor, optická vlákna, bublinkovač, masážní pomůcky, taktilní pomůcky, aromalampy, polohovací pomůcky, vibrační pomůcky, lampy se světelnými efekty
Respondent č. 10	měkký nábytek, projektor, optická vlákna, světelné válce, promítání efektivních pohyblivých olejových skvrn na zeď, světelné lampy a mnoho pomůcek pro děti do ruky – světelné, pohyblivé, masážní, terapeutické
Respondent č. 11	vodní sloup, polohovací vaky, aromalampa, hvězdná obloha, baldachýn, hudba, olejové promítání barev
Respondent č. 12	vodní sloup, světelné vlasy, vibrační podložka, pomůcky senzorické, trampolína, houpačka, projektor, zrcadlová výloha
Respondent č. 13	vodní postel, optická vlákna, zrcadlová koule, projektor, didaktická tabule, kuličkový

	vak
Respondent č. 14	vodní postel, vodní válec, PC, projektor, hvězdný projektor, houpačka, různé hmatky atd.
Respondent č. 15	disko lampa, blikající obloha, válec s bublinkami, zrcadla, světelná vlákna, aromalampa, dataprojektor, křeslo pro seniory, polštáře a polštářky a další
Respondent č. 16	polohovací zařízení různého druhu, vodní sloup, optická vlákna, dataprojektor, lampa měnící barvy, spousta smyslových pomůcek a další
Respondent č. 17	světelné efekty (lávové lampy, disco koule, dotyková koule apod.), polohovací pomůcky, závěsná křesla (houpačky), vodní lůžko, hudební nástroje, relaxační hudba apod.
Respondent č. 18	trampolína, optická vlákna, vibrační čabraka, vodní sloupec, projektor, masážní podložka, UV lampa
Respondent č. 19	základní
Respondent č. 20	vodní sloup včetně pódia, vodní matrace s pevným pódium, optická vlákna 4 ks, světelní hadi 2 ks, zrcadlové efekty – koule, anděl, ryby, ptáci, lampa pro nasvícení, projektor GL 100, dataprojektor 2 ks, měkký nábytek, UV světlo 3 ks a sada drobných senzorických pomůcek.
Respondent č. 21	vodní lůžko, síťová houpačka, bublinkový válec, hvězdné nebe, světelná vlákna, PC, audiosystém, monitor, promítací plátно, led osvětlení, Orffovy nástroje, hmatové hračky, vonné oleje a silice, osvěžovače vzduchu, aromaterapeutická sada, koberce, polštáře a další věci
Respondent č. 22	vodní postel, optická vlákna, vodní válec, dataprojektor, vibrační matrace, fontána, disko koule, houpačí síť, space projektor, hvězdný koberec, CD přehrávač, kufr s pomůckami na stimulaci zrakového, sluchového a hmatového vnímání ...
Respondent č. 23	olejová lampa, světelný projektor, ruční světelná vlákna, aromalampa, led pásek, zvukové a hmatové pexeso
Respondent č. 24	temnicí závěs, motýl s podnožkou, zrcadlová koule, space projektor včetně 1 kotoučku + didaktické pomůcky určené pro téma výuky
Respondent č. 25	vodní sloup, labuť, vibrační pomůcky, zrcadlo
Respondent č. 26	vodní lůžko, vodní sloup, didaktická tabule, houpačka, optická vlákna v závěsu, magmakoule, kuličkový vak, vibrační podložka
Respondent č. 27	vodní sloup, optická vlákna, magma koule, vodní postel, lampa + zrcadlová koule, houpačka na vertikalizaci, taktilně haptické chodníčky, didaktická tabule

Zdroj: Vlastní zpracování

Položka č. 9: Absolvovali pracovníci, kteří působí ve Snoezelen-MSE prostředí, certifikovaný kurz?

Respondenti odpovídali na uzavřenou otázku s výběrem tří možností: ano, ne a někteří.

Graf 6: Proškolení pracovníků

Zdroj: Vlastní zpracování

Shodný počet respondentů (48 % – 13) uvedl možnost „ano“ a „někteří“. Pouze jeden z respondentů zvolil možnost „ne“.

Položka č. 10: Prosím definujte tým pracovníků, kteří se konceptu Snoezelen-MSE ve vašem zařízení věnují:

Tato položka vedla k definování týmů pracovníků, kteří působí v Snoezelen-MSE prostředí. Z důvodu získání podrobnějších informací byla položena otevřená otázka. 100 % respondentů uvedlo, že tým pracovníků působící ve Snoezelen-MSE prostředí tvoří pedagogičtí pracovníci (pedagogové, speciální pedagog, asistent pedagoga nebo vychovatel, přičemž kombinace pracovníků je různá). Dva respondenti uvedli pedagogické pracovníky a fyzioterapeuta. Jeden respondent uvedl logopedického pracovníka a dva respondenti uvedli psychologa. Respondent z mateřské školy a základní školy doplnil informaci následovně: „*Ve škole je zřízen metodický orgán Snoezelen a s ním spolupracují další učitelé.*“

Položka č. 11: Jaké cíle jste si v souvislosti se Snoezelen-MSE stanovili pro vaše pracoviště?

Forma otevřené otázky byla zvolená z důvodu umožnit respondentovi úplné odpovědi, což by u polouzavřené a uzavřené otázky nebylo možné.

Pro přehlednost jsou odpovědi zaznamenány v tabulce.

Respondenti zastupující mateřské a základní školy:

Tabulka 3: Respondenti zastupující MŠ a ZŠ

Respondent č. 1	ZŠ a MŠ	rozvoj a zvýšení koncentrace
Respondent č. 2	ZŠ a MŠ	rozvoj psychomotoriky a senzomotoriky
Respondent č. 3	ZŠ a MŠ	zkvalitnění edukačního procesu a ke zmírnění nebo eliminaci nežádoucích problémů při vzdělávání
Respondent č. 4	ZŠ a MŠ	všechny, které se na certifikovaném kurzu probírají
Respondent č. 5	ZŠ a MŠ	navázání kontaktu s dítětem, rozvoj všech smyslů, aktivizace k činnosti, zklidnění dětí a žáků s ADHD ...
Respondent č. 6	ZŠ a MŠ	edukace žáků s MP, poruchami PAS a kombinovanými vadami, relaxace
Respondent č. 7	ZŠ a MŠ	navázat kontakt s dítětem, aktivizovat dítě k činnosti, rozvíjet všechny smysly, zklidnit hyperaktivitu ...
Respondent č. 8	ZŠ a MŠ	klidové terapie
Respondent č. 9	MŠ	relaxace a aktivace
Respondent č. 10	MŠ	rozvoj koncentrace a schopnost relaxovat
Respondent č. 11	ZŠ	rozvoj dítěte, relaxace, aktivace, motivace
Respondent č. 12	ZŠ	rozvoj smyslového vnímání
Respondent č. 13	ZŠ	multisenzorická místnost

Zdroj: Vlastní zpracování

Shrneme-li odpovědi respondentů zastupující základní a mateřské školy, je nejčastějším cílem ve Snoezelen-MSE rozvoj (psychomotorický, senzomotorický, smyslového vnímání) žáků (6 respondentů), aktivizace ve výuce (4 respondenti) a relaxace a zklidnění žáků (7 respondentů).

Respondenti zastupující základní školy speciální a základní škola praktickou

Tabulka 4: Respondenti zastupující ZŠ speciální a ZŠ praktickou

Respondent č. 1	ZŠS	vytvoření systému práce s konceptem SN na škole; zapojení co nejvyššího počtu žáků do konceptu
Respondent č. 2	ZŠS	zklidnění žáků, relaxace
Respondent č. 3	ZŠS	pro většinu tříd je prostor zacílený na relaxaci
Respondent č. 4	ZŠS	uvolnění, relaxace
Respondent č. 5	ZŠS	multisenzorický rozvoj žáků s mentálním postižením
Respondent č. 6	ZŠ a ZŠP	dovybavit Snoezelen vodním lůžkem

Zdroj: Vlastní zpracování

Tři zástupci základní školy speciální stanovili jako cíl ve Snoezelen-MSE prostředí relaxaci, uvolnění a zklidnění. Další respondent uvedl, že cílem Snoezelen prostředí je rozvoj žáků s mentálním postižením. Jeden z respondentů uvedl, že je cílem zapojení co nejvyššího počtu žáků vytvořením systému práce s konceptem Snoezelen na škole. Jedna odpověď byla zaměřená na cíl v oblasti vybavení, a to dovybavení vodním lůžkem.

Respondenti zastupující školská zařízení

Tabulka 5: Respondenti zastupující školská zařízení

Respondent č. 1	příjemné prostředí, relaxace, stmelování, podpora důvěry, posilování zdravého sebevědomí
Respondent č. 2	snížení agresivity, socializace, snížení úzkosti
Respondent č. 3	bezpečné místo pro relaxaci, odreagování, kompenzaci, uvolnění, budování důvěry v druhé a sebe, místo pro sebepoznání....
Respondent č. 4	maximální rozvoj, případně zachování nabytých funkcí dítěte
Respondent č. 5	naučit děti relaxaci, soustředění, naučit se nové věci
Respondent č. 6	zmírnění úzkosti, zvýšení koncentrace

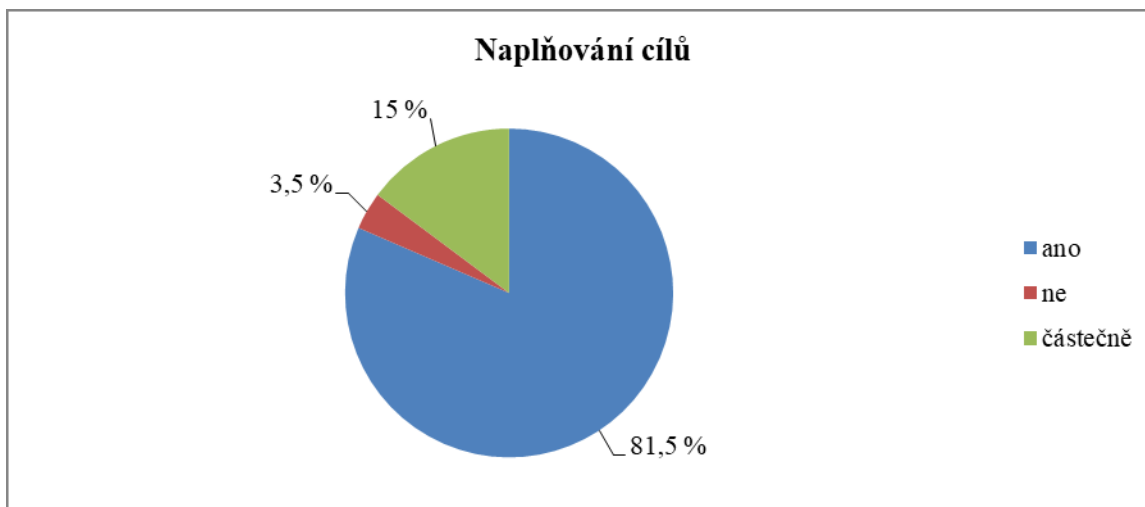
Respondent č. 7	stabilizace ADHD, posilování psychiky u dětí s MR, odpočinková forma, relaxace, rozvoj smyslových schopností
Respondent č. 8	multisenzorický rozvoj žáků s mentálním postižením

Zdroj: Vlastní zpracování

Respondenti zastupující školská zařízení odpovídali na otázku podobně jako respondenti zastupující základní a mateřské školy, tzn. nejčastějším cílem Snoezelen- MSE prostředí je relaxace (4 respondenti) a rozvoj žáků (4 respondenti). Dalším cílem, který nebyl v případě základní a mateřské školy uveden, je zmírnění úzkosti (2 respondenti), posilování psychiky a sebevědomí žáků (3 respondenti) a snížení agresivity (1 respondent).

Respondent zastupující vyšší školu uvedl cíl v oblasti volnočasové aktivity. „*Studenty uvést do dané problematiky ve volitelných předmětech.*“

Položka č. 12: Naplňují se cíle, které jste si v souvislosti se Snoezelen-MSE stanovili?

Graf 7: Naplňování cílů

Zdroj: Vlastní zpracování

81,5 % (22) respondentů uvedlo, že se cíle stanovené v souvislosti se Snoezelen-MSE prostředí naplňují. 15 % (4) respondentů uvedlo, že se naplňují částečně. Jeden respondent (4 %) uvedl, že se nenaplňují.

Položka č. 13: Pokud jste odpověděli „ne“ nebo „částečně“, uveďte, prosím, proč si myslíte, že se stanovené cíle nenaplňují.

Částečné naplňování cílů ve Snoezelen-MSE prostředí zdůvodnili dva respondenti tím, že mají Snoezelen-MSE prostředí krátce. Respondent zastupující školské zařízení uvedl, že důvodem částečného naplňování cílů je: „*nedostatek času vzhledem k množství klientů a dalších forem práce.*“ Respondent zastupující vyšší školu zdůvodnil částečné naplňování cílů takto: „*Někdy mám velký počet studentů, které musím rozdělit. Není tolik individuální, jak má být.*“

Jeden respondent uvedl odpověď „ne“ se zdůvodněním, že „*nejsou peníze*“. Cílem respondenta ve Snoezelen-MSE prostředí bylo dovybavení vodním lůžkem.

Položka č. 14: Jak konkrétně koncept Snoezelen-MSE ve vašem zařízení nejvíce pomohl?

Respondenti odpovídali na otevřenou otázku, nebyli tedy limitováni předepsanými možnostmi. Vzhledem k tomu, že respondenti uváděli jeden a více důvodů, proč je

Snoezelen-MSE přínosný pro jejich zařízení, nebyly výsledky zpracovány procentuálním zastoupením, neboť by došlo k zavádějícímu hodnocení.

Tabulka 6: Jak konkrétně koncept Snoezelen-MSE nejvíce pomohl

Přínos v oblasti:	Počet respondentů
Uvolnění, uklidnění a relaxace	16
Motivace, soustředění, koncentrace	8
Rozvoj znalostí, psychomotoriky a senzomotoriky	4
Zklidnění žáků s poruchou autistického spektra	3
Zpestření výchovně vzdělávacího procesu	2
Individuální i skupinová práce na různých cílech	1
Alternativní a augmentativní komunikaci	1
Stmelení skupiny dívek	1
Snížení agresivních projevů vůči sobě i jiným	1

Zdroj: Vlastní zpracování

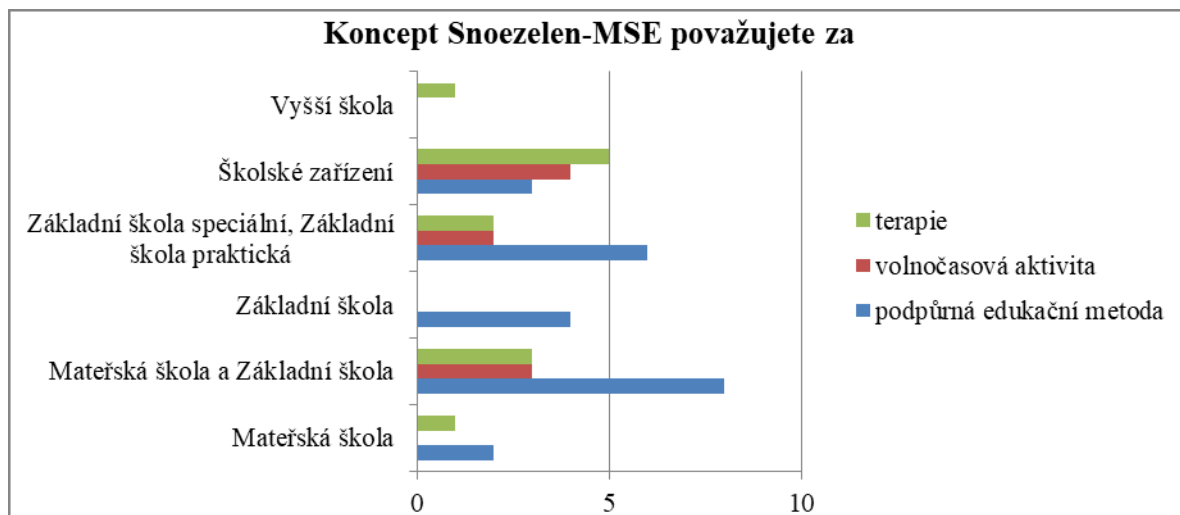
Položka č. 15: Jaká úskalí v souvislosti s konceptem Snoezelen-MSE vnímáte?

V rámci této otevřené položky hodnotili respondenti úskalí spojená s konceptem Snoezelen-MSE. Výsledky také nejsou procentuálně vyhodnoceny, jelikož respondenti uváděli jeden a více důvodů. Nejvíce zastoupeným faktorem byla finanční náročnost na vybudování prostředí – tento důvod uvedlo 6 respondentů. Stejně tak 6 respondentů uvedlo časovou náročnost (Respondent č. 1: „*Potřebujeme více hodin v rozvrhu – děti se do Snoezelenu dostanou 1× týdně.*“, respondent č. 2: „*Nedostatek času se tomu věnovat častěji.*“). 5 respondentů uvedlo odpověď „*žádné*“. Dalším uvedeným faktorem je prostorová náročnost – uvedli 3 respondenti. Dále 2 respondenti vnímají jako problém přesycení stimuly a rovněž 2 respondenti zmiňují neodbornost pracovníků. Ostatní odpovědi respondentů se již neshodovaly. Dalšími uvedenými faktory jsou *nedovybavení Snoezelenu, občasné technické problémy, zdravotní komplikace (klaustrofobie, epileptický záchvat), nezájem některých pedagogů – vytvoření týmu aktivních pedagogů pracujících s konceptem, jejich motivace, podpora; pedagogové v běžných školách Snoezelen nevnímají jako součást edukace*. Jeden respondent také uvedl odpověď „*nevím*“.

Položka č. 16: Koncept Snoezelen-MSE považujete za:

- a) Podpůrnou edukační metodu.
- b) Volnočasovou aktivitu.
- c) Terapii.

V rámci této položky bylo zjišťováno, zda respondenti považují koncept Snoezelen-MSE za podpůrnou edukační metodu, volnočasovou aktivitu nebo terapii. Respondenti odpovídali na uzavřenou otázku s možností zvolit více variant.

Graf 8: Koncept Snoezelen-MSE považujete za

Zdroj: Vlastní zpracování

Respondenti zastupující mateřské školy považují koncept Snoezelen-MSE za podpůrnou edukační metodu a terapii, přičemž jeden respondent uvedl pouze podpůrnou edukační metodu, druhý respondent uvedl zároveň podpůrnou edukační metodu a terapii.

Respondenti zastupující Základní školu a Mateřskou školu uvedli všechny tři odpovědi, přičemž 3 respondenti považují koncept Snoezelen-MSE za podpůrnou edukační metodu, volnočasovou aktivitu a terapii zároveň. 5 respondentů uvedlo pouze odpověď a, podpůrnou edukační metodu.

Respondenti (3) zastupující základní školu uvedli pouze odpověď a, podpůrnou edukační metodu.

Základní škola speciální a základní škola praktická byly zastoupeny 6 respondenty, přičemž 3 respondenti považují Snoezelen-MSE za podpůrnou edukační metodu, 1 respondent uvedl všechny tři odpovědi, 1 respondent uvedl odpověď a, podpůrnou edukační metodu, a odpověď b, volnočasovou aktivitu, 1 respondent uvedl odpověď a, podpůrnou edukační metodu, a odpověď c, terapii.

Respondenti zastupující školská zařízení vybrali všechny tři odpovědi (podpůrná edukační metoda, volnočasová aktivita a terapie) ve 2 případech. Dále 2 respondenti považují

Snoezelen-MSE za terapii, 1 respondent uvedl odpověď: volnočasová aktivita a 1 respondent uvedl odpověď a, podpůrnou edukační metodu, a odpověď b, volnočasovou aktivitu.

Respondenti zastupující vyšší školu (1) a dětský domov se školou (1) vybrali pouze odpověď c, terapii.

Z výzkumu vyplývá, že mateřské a základní školy považují Snoezelen-MSE spíše za podpůrnou edukační metodu (uvedlo ji všech 13 respondentů), zatímco respondenti zastupující školská zařízení (4 respondenti z 6), vyšší školu a dětský domov se školou považují Snoezelen-MSE spíše za terapii.

Položka č. 17: Jak konkrétně usnadňuje koncept Snoezelen-MSE edukaci znevýhodněných žáků?

Cílem této otázky bylo zjistit, v jakých konkrétních oblastech usnadňuje Snoezelen-MSE edukaci žáků. Respondenti odpovídali na otevřenou otázku, nebyli tedy limitováni předepsanými odpověďmi. Pro přehlednost byla získaná data zpracovaná do tabulky. Respondenti uváděli jednu a více odpovědí, z toho důvodu nejsou data zpracována procentuálně.

Tabulka 7: Jak konkrétně usnadňuje koncept Snoezelen-MSE edukaci znevýhodněných žáků

Jak konkrétně usnadňuje koncept Snoezelen-MSE edukaci znevýhodněných žáků?	Počet responsí
Relaxace a zklidnění	12
Motivace, soustředění, koncentrace	13
Obohacuje výuku	4
Podporuje komplexnější smyslové vnímání	4
Individualizace výuky	2
Rozvoj smyslů a volných vlastností	2
Hlubší reedukace	2
Orientace dítěte v tématu	2
Stimulace	2
Rozvoj komunikačních dovedností	1
Redukce stresu	1
Aktivizace jedince	1
Tlumí agresivitu	1

Zdroj: Vlastní zpracování

5.10 Odpovědi na výzkumné otázky:

Výzkumná otázka č. 1: Jak koncept Snoezelen-MSE usnadňuje edukaci znevýhodněných žáků?

Odpověď na tuto výzkumnou otázku byla zjišťována pomocí dotazníkové položky č. 14 a č. 17. Respondenti odpovídali na otevřenou otázku, proto byla data zpracována do tabulky. Na základě získaných dat lze konstatovat, že koncept Snoezelen- MSE nejvíce usnadňuje edukaci v této oblasti:

- Relaxaci a ke zklidnění žáků (položka č. 14 – 16 respondentů, položka č. 17 – 12 respondentů).
- Podpora při motivaci a koncentraci žáků (položka č. 14 – 8 respondentů, položka č. 17 – 13 respondentů)
- Rozvoj znalostí, psychomotoriky a senzomotoriky (položka č. 14 – 4 respondenti), podpora smyslového vnímání (položka č. 17 – 4 respondenti) a obohacení výuky (položka č. 17 – 4 respondenti).

Výzkumná otázka č. 2: Jaké jsou stanovené cíle v souvislosti s konceptem Snoezelen-MSE?

Odpověď na tuto výzkumnou otázku je získána pomocí analýzy položky č. 11.

Z výzkumu vyplývá, že nejčastěji kladeným cílem ve Snoezelen-MSE prostředí je relaxace a zklidnění žáků (uvedlo 14 respondentů). Druhým nejčastěji uváděným cílem je psychomotorický, senzomotorický nebo smyslový rozvoj žáků (uvedlo 11 respondentů). Další cíle uváděné respondenty jsou např. zmírnění úzkosti (2 respondenti), posilování psychiky a sebevědomí žáků (3 respondenti) a snížení agresivity (1 respondent).

Výzkumná otázka č. 3: Jsou očekávané cíle naplňovány?

Tato výzkumná otázka je zodpovězena položkou č. 12, dále je položkou č. 13 doplněná o konkrétní důvody. Z výzkumu vyplývá, že cíle stanovené v souvislosti s konceptem Snoezelen-MSE jsou ve školách a školských zařízeních naplňovány – uvedlo 81,5 % (22) respondentů. 15 % (4) respondentů uvedlo, že se naplňují částečně. Jeden respondent (4 %) uvedl, že se nenaplňují. Doplňující odpovědi v položce č. 13 jsou spíše organizačního charakteru – respondenti uvádějí jako důvod částečného naplňování cílů nedostatek času,

větší počet žáků užívajících Snoezelen prostředí a krátké období zřízení Snoezelen prostředí k posouzení naplňování stanovených cílů. Jeden respondent (4 %) uvedl, že se stanovené cíle nenaplnují z finančních důvodů – cílem respondenta je dovybavit Snoezelen-MSE prostředí vodním lůžkem.

5.11 Deskripce speciální základní školy

Základní škola speciální je plně organizovanou speciální školou s kapacitou mezi 50 až 60 žáky. Vzdělává ve všech ročnících. Škola poskytuje plnění školní docházky žákům z celé republiky, jelikož úzce spolupracuje s Diagnostickým ústavem sociální péče a klienti ústavu jsou ve většině případů zároveň žáci základní školy.

Zřizovatelem školy je Krajský úřad kraje Vysočina se sídlem v Jihlavě. Škola se nachází na rozhraní kraje Vysočina a Jihočeského kraje. Sídlí v areálu Diagnostického ústavu sociální péče.

Škola vzdělává žáky se středně těžkým mentálním postižením, s těžkým mentálním postižením, žáky s více vadami, žáky s poruchou autistického spektra. Dále vzdělává žáky s DMO, smyslovými vadami, těžkými poruchami řeči, kombinovaným postižením. Školu navštěvují žáci mobilní, částečně mobilní i imobilní.

V roce 2005 začali pedagogičtí pracovníci školy budovat první snoezelenovou místnost, kterou původně nazývali relaxační. Místnost byla v průběhu let postupně vybavována pomůckami, ale až v roce 2012 po vypracování návrhu získala svou současnou podobu a název „Vesmír“.

O rok později byla pořízena místnost „Farma“, která byla vytvořena na klíč.

Důležitým krokem bylo proškolení pedagogických pracovníků, kteří ve Snoezelen prostředí s žáky pracují.

Snoezelenová místnost Vesmír (obr. č. 15, 16, 17)

Snoezelen „Vesmír“ vznikl v roce 2005 vybavením místnosti rehabilitačním lůžkem a zrcadlovou koulí. „V roce 2005 jsme začali budovat první snoezelenovou místnost hlavně z nadšení dvou kolegyně a peněz opravdu moc nebylo a informací také ne. A hlavně, neříkalo se tomu snoezelen (nevybavím si, jak jsme tomu říkali – relaxační místnost?)“ – z rozhovoru se zástupkyní ředitele školy. Postupně byly pořizovány další polohovací a hudební pomůcky, které škola hradila z rozpočtu. „Vybavení se dokupovala z provozu –

podle toho, jak zbyly peníze, což je patrné z přehledu majetku“ – z rozhovoru se zástupkyní ředitele školy.

V roce 2012 škola podala žádost o dotaci v rámci Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost s názvem „Uplatňování nových forem a metod práce při vzdělávání dětí a žáků se středně těžkým, těžkým a kombinovaným postižením a autismem v základní škole speciální“, zkrácený název „Pomoz mi a já to dokážu“. Z této dotace bylo čerpáno 32 tisíc Kč a 25 tisíc Kč na seminář „Snoezelen v teorii a praxi“ a „Realizace lekcí ve Snoezelen místnostech“. V obou seminářích bylo proškoleno 17 pedagogů, kteří následně ve Snoezelen prostředí pracovali. Proškolení pracovníků pak vedlo k vybudování Snoezelen místnosti: „Hodně jsme si potom pomohli v rámci projektu – školení, což bylo tím odrazovým můstkem ke smysluplné práci.“, „Po proškolení v rámci projektu jsme začali spolupracovat s p. Filatovou a na základě jejích návrhů jsme svépomocí předělali snoezelen na VESMÍR. Museli jsme překonat i některé technické problémy a dodnes nejsme spokojeni s ozvučením.“ – z rozhovoru se zástupkyní ředitele školy

V roce 2014 škola čerpala dotaci z projektu „Pomoz mi a já to dokážu“ ve výši 81 tisíc Kč, přičemž přidělený finanční obnos na vybavení Snoezelen místnosti činil 25 tisíc Kč a sloužil k nákupu světelných vláken.

V následujících letech byly pomůcky hrazeny z provozních financí, z rezervního fondu a projektu „Pomoz mi a já to dokážu“.

Od roku 2005 do 21. 3. 2018 činily náklady na vybavení Snoezelen místnosti „Vesmír“ celkem 239 528,12 Kč.

Souhrn financování Snoezelen prostředí „Vesmír“:

Tabulka 8: Souhrn financování Snoezelen prostředí „Vesmír“

ESF OP VK „Pomoz mi a já to dokážu“	73 010,70 Kč
Rezervní fond	769,90 Kč
Provozní prostředky	165 747,52 Kč
Celkem	239 528,12 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

Snoezelenová místnost Farma (obr. č. 18, 19)

Snoezelenová místnost „Farma“ byla vytvořena v roce 2013 na klíč firmou Maxim ZDR z. s., která vypracovala návrh a poté místnost realizovala. Hlavním finančním zdrojem byl dar ve výši 130 700 Kč, který poskytla společnost Hranipex Czech Republic k. s.

Návrh místnosti byl vypracován v lednu 2013. Po jeho schválení byla mezi školou a firmou Maxim ZDR z.s. uzavřena Smlouva o dílo. V dubnu 2013 proběhla realizace Snoezelen místnosti Farma.

V roce 2017 škola realizovala nákup pomůcek z podpůrných opatření žáků J. B. a A. K. v celkové výši 23 966 Kč. Jedná se zejména o pomůcky pro rozvoj hrubé a jemné motoriky a názorné didaktické pomůcky.

„Z podpůrných opatření dle mého soudu lze snoezelen také financovat – my jsme pořídili některé věci na Farmu. Lepší by ale bylo financovat snoezelenové koutky ve třídách, kde je žák“ (z rozhovoru se zástupkyní ředitele školy).

Žáci J. B. a A. K. navštěvují snoezelenové místnosti, kde s pomůckami financovanými z podpůrných opatření pracují.

Další pomůcky, které jsou umístěné ve snoezelenové místnosti „Farma“, jsou financované z Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost s názvem *„Uplatňování nových forem a metod práce při vzdělávání dětí a žáků se středně těžkým, těžkým a kombinovaným postižením a autismem v základní škole speciální“*, zkrácený název *„Pomoz mi a já to dokážu“*. Nákup pomůcek proběhl již v roce 2011 a 2012, tedy před realizací místnosti na klíč. Pomůcky jsou umístěné v tomto prostředí z důvodu efektivnější práce s žáky. Mezi pořízené pomůcky patří např. polohovací vak a sada příslušenství ke světelnému pultu LiteScout.

Ostatní pomůcky, které jsou umístěné v místnosti „Farma“, jsou dokupovány z provozních prostředků.

Souhrn financování Snoezelen prostředí „Farma“:

Tabulka 9: Souhrn financování Snoezelen prostředí „Farma“

Dar společnosti Hranipex Czech Republic k. s.	130 700 Kč
Pomůcky financované z podpůrných opatření žáků J. B. a A. K.	23 966 Kč
ESF OP VK „Pomoz mi a já to dokážu“	43 400 Kč

Provozní prostředky	119 568 Kč
Celkem	317 636 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

Z projektu „Pomoz mi a já to dokážu“ bylo také pořízeno lehátko „Kopretina“, trampolína v hodnotě 35 tisíc Kč (obr. č. 20). Pomůcka se skládá z konstrukce trampolíny, antidekubitní tunelové podložky s obalem a okvětních lístků. Je určena k cvičení i relaxaci (www.maxim-zdr.cz).

Celkové finanční náklady na Snoezelen prostředí ZŠ speciální:

Tabulka 10: Souhrn financování Snoezelen prostředí „Farma“

Snoezelen místnost „Vesmír“	239 528,12 Kč
Snoezelen místnost „Farma“	317 636,00 Kč
Lehátko „Kopretina“	35 000,00 Kč
Školení pedagogů	57 000,00 Kč
Celkem	649 164,12 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

Závěr

Bakalářská práce je zaměřena na koncept Snoezelen-MSE ve školách a školských zařízeních, který se v současné době začíná dostávat do povědomí pedagogů i veřejnosti. Inkluzivní vzdělávání přinášející změny nejen v oblasti edukace vede pedagogy k hledání metod, které umožní kvalitní vzdělávání všech žáků tak, aby byla naplňována filozofie společného vzdělávání.

Cílem bakalářské práce bylo popsání, analyzování a zjištění přínosu konceptu Snoezelen-MSE ve školách a školských zařízeních, tedy zda koncept Snoezelen-MSE usnadňuje vzdělávání, jaké cíle si stanovují školy a školská zařízení v souvislosti s tímto konceptem a zda jsou tyto cíle naplňovány.

Bakalářská práce je rozdělena do dvou částí. V první části práce, která je zaměřená teoreticky, se věnujeme inkluzivnímu vzdělávání. Následně je popsán koncept Snoezelen-MSE – historie konceptu v České republice, jeho teoretická východiska, možnosti aplikace ve vzdělávání a typy prostředí. Teoretická část bakalářské práce je zakončena kapitolou o možných finančních zdrojích.

Druhá část bakalářské práce se zabývá kvantitativním výzkumem. Stanovené výzkumné otázky byly zodpovězeny prostřednictvím dotazníkového šetření. Zároveň byl zmapován koncept Snoezelen-MSE v oblasti vybavenosti, typů prostředí a proškolení pracovníků. Důvodem zmapování byla bližší specifikace prostředí, ze kterého respondenti vycházejí. Výzkumná část je dále doplněna deskripcí Snoezelen-MSE prostředí v konkrétní škole.

Kvantitativního výzkumu, probíhajícího v celé České republice, se zúčastnili mateřské, základní a speciální školy, školská zařízení a vyšší škola. Nejpočetnější zastoupení tvořily mateřské a základní školy. Podle 44 % respondentů žáci škol a školských zařízení nejčastěji navštěvují Snoezelen-MSE prostředí v časové frekvenci 2–3× týdně.

Školy a školská zařízení disponují zejména Snoezelen-MSE místnostmi, což uvedlo 89 % respondentů, přičemž 45 % respondentů uvedlo vytvoření prostředí svépomocí. Z výzkumu dále vyplývá, že hlavním cílem vybudování Snoezelen-MSE prostředí ve školách a školských zařízeních je relaxace, zklidnění a smyslový rozvoj žáků. Stanovené cíle jsou dle 81,5 % respondentů naplňovány. Částečné naplňování cílů je způsobeno spíše organizačními důvody, např. nedostatkem času a větším počtem žáků. Stanovené cíle také

korelují s výzkumnou otázkou „jak koncept Snoezelen-MSE usnadňuje edukaci žáků“, neboť respondenti uváděli, že toto prostředí usnadňuje edukaci žáků v oblasti relaxace a zklidnění. Dalším uváděným činitelem byla podpora při motivaci a koncentraci žáků a rozvoji znalostí, psychomotoriky a senzomotoriky.

Dotazníkové šetření také ukázalo, že největší nesnázi při budování prostředí je finanční a časová náročnost. Výzkumná část bakalářské práce byla doplněná deskripcí základní školy speciální, která budovala Snoezelen- MSE prostředí z různých finančních zdrojů.

Předložená bakalářská práce je zaměřená na koncept Snoezelen-MSE v inkluzivním vzdělávání – mapuje jeho vznik, historii v České republice, předkládá teoretická východiska. Vedoucí pracovníci škol a pedagogové vytváří toto specifické prostředí za účelem kvalitnější edukace žáků. Z výzkumu vyplývá, že koncept Snoezelen-MSE usnadňuje vzdělávání žáků zejména tím, že nabízí prostor k relaxaci a zklidnění a smyslovému rozvoji. Problémem se jeví finanční náročnost. Školy a školská zařízení jsou nuceny hledat finance z různých zdrojů. Rozvoji konceptu by napomohlo například financování prostřednictvím podpůrných opatření. Dalším významným faktorem, který ovlivňuje rozvoj konceptu, je nedostatečný výzkum v oblasti školství. Proto se domnívám, že předložená bakalářská práce skýtá potenciál pro její rozšíření zaměřující se na edukaci, ale i v oblasti řízení školy.

Seznam zkratek

ISNA-MSE	International Snoezelen Association – Multisensory Environment (Mezinárodní Snoezelen Asociace – Multismyslové prostředí)
MSE	Multisensory Environment (Multismyslové prostředí)
BOZP	bezpečnost a ochrana zdraví při práci
PO	požární ochrana
s.	strana
°C	stupně Celsia
např.	například
popř.	popřípadě
EU	Evropská unie
OSN	Organizace spojených národů
ŠPZ	školské poradenské zařízení
SVP	speciální vzdělávací potřeby
ESF OPVK	Evropský sociální fond Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost
ZŠ	základní škola
MŠ	mateřská škola
ZŠ a MŠ	základní škola a mateřská škola
ZŠS	základní škola speciální
PŠ	praktická škola
ŠZ	školské zařízení

Seznam použitých informačních zdrojů

BARTOŇOVÁ, 2010. *Inkluzivní vzdělávání v podmínkách současné české školy*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-5383-0

BARTOŇOVÁ, M. et al., 2017. *Inkluze ve škole a ve společnosti jako interdisciplinární téma: Inclusion in schools and society as an interdisciplinary issue*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-8140-6.

BOOTH, T., AINSCOW, M., 2007. *Ukazatel inkluze: rozvoj učení a zapojení ve školách*. Praha: Rytmus. ISBN 978-80-903598-5-7.

ČESKO, 2000. Zákon č. 250 ze dne 7. července 2000 o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Částka 73.

ČESKO, 2004. Zákon č. 561 ze dne 24. září 2004 o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). In: *Sbírka zákonů České republiky*. Částka 190.

ČESKO, 2016. Vyhláška č. 27 ze dne 21. ledna 2016 o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Částka 10.

FILATOVA, R., 2014. *Snoezelen-MSE*. Frýdek-Místek: Kleinwächter Josef. ISBN 978-80-905419-3-1.

FILATOVA, R., JANKŮ, K., 2010. *Snoezelen*. 1. vyd. Ostrava: Asociace konceptu Snoezelen. ISBN 978-80-260-0115-7.

FOWLER, S., 2008. *Multisensory Rooms and Environments*. London and Philadelphia: Jessica Kingley Publishers. ISBN 978-1-84310-462-9.

GAVORA, P., 2000. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido. ISBN 80-85931-79-6.

HULSEGG, J., VERHEUL, A., 1989. *Snoezelen – Eine andere Welt. Ein Buch für die Praxis*. Martburg/Lahn: Band 21. ISBN 3-88617-091-8.

JANKŮ, K., 2010. *Využívání metody Snoezelen u osob s mentálním postižením*. Ostrava: Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta. ISBN 978-80-7368-915-5.

JANKŮ, K., 2013. *Terapie ve speciální pedagogice – zaměření na osoby s těžkým postižením*. Ostrava: Ostravská univerzita. ISBN 978-80-7464-326-2.

LANG, G., BERBERICH, C., 1998. *Každé dítě potřebuje speciální přístup: vytváření integrovaných a inkluzivních tříd*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-144-4.

LANGER, J. a kol., 2016. *Pedagogičtí pracovníci jako klíčový faktor inkluzivního vzdělávání*. Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-5119-0.

LECHTA, V. (ed.), 2016. *Inkluzivní pedagogika*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-1123-5.

MERTENS, K., 2003. *Snoezelen Eine Einführung in die Praxis*. Dortmund: Verlag modernes lernen, 2003. ISBN 3-8080-0518-1.

MOLNÁR, Z., 2012. *Pokročilé metody vědecké práce*. Zeleneč: Profess Consulting. ISBN 978-80-7259-064-3.

PAGLIANO, P., 2001. *Using a Multisensory Environment. A Practical Guide for Teachers*. London: David Fulton Publishers. ISBN 1-85346-716-2.

PAGLIANO, P., 2012. *The Multisensory Handbook: A guide for children and adults with sensory learning disabilities*. London: Taylor & Francis Ltd. ISBN 9780415597548.

TEPLÁ, M., 1999. *Přípravný stupeň pomocné školy*. Praha: Tech-Market. ISBN 8086114-28-7.

VALENTA, J., 2016. *Právní rámec řízení škol a školských zařízení. Pedagog mezi paragrafy*. Karviná: Paris, vzdělávací agentura s.r.o. ISBN 978-80-87173-36-7.

VERHEUL, A., MERTENS, K., 2003. *Snoezelen - many countries - a lot of ideas*. Ede: International Snoezelen Association.

VITÁSKOVÁ, K., FAJMONOVÁ, J., 2006. Různorodá práce v multismyslových místnostech Snoezelen. *Speciální pedagogika*. Roč. 06, č. 4. ISSN 1211-2720.

Internetové zdroje

ALS-Euro s.r.o., 2016. Sponzoring škol – odpovědi na nejčastější otázky. *Stranky-proskoly.cz* [online]. 2016 [cit. 2018-02-05]. Dostupné z: <http://www.stranky-proskoly.cz/stranka-jak-sponzorovat-skolu-29>

Cyrrus Advisory, 2018. Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání 2014–2020. *Dotacni.info* [online]. 2018 [cit. 2018-02-05]. Dostupné z: <http://www.dotacni.info/operacni-program-vyzkum-vyvoj-a-vzdelavani-2014-2020/>

EASNIE, 2018. About EASNIE. European-agency.org [online]. 2018 [cit. 2018-02-05]. Dostupné z: <https://www.european-agency.org/>

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2017. 10 kroků k získání dotace. *Strukturalni-fondy.cz* [online]. 2017 [cit. 2018-02-05]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Jak-na-projekt>

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR, 2018. Podpůrná opatření. *Msmt.cz* [online]. 2018 [cit. 2018-02-05]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/podpurna-opatreni>

PETEROVÁ, H., 2009. Nabývání majetku do vlastnictví zřizovatele příspěvkovou organizací zřízenou krajem. *Zprávy Ministerstva financí ČR* [online]. 2009, č. 5 [cit. 2018-02-05]. Dostupné z: http://denik.obce.cz/go/dokumenty/z_mf/rok_09/5_09/text5_09.htm

ŠTECH, S., 2013. Ministr Štech k Analýze společného vzdělávání. *Msmt.cz* [online]. 2013 [cit. 2018-05-04]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/ministerstvo/novinar/prvni-rok-spolecneho-vzdelavani-v-reci-faktu-aneb-skutecnost>

Univerzita Palackého v Olomouci, 2018. Finanční zajištění vzdělávání žáků se SVP v současnosti. *Upol.cz* [online]. 2018 [cit. 2018-02-05]. Dostupné z: <http://katalogpo.upol.cz/obecna-cast/4-pravni-uprava-podpurnych-opatreni/4-2-financovani-podpurnych-opatreni/4-2-1-financi-zajisteni-vzdelavani-zaku-s-svp-v-soucasnosti/>

ZACHOVÁ, S., 2017. Školy. *Dotacni.info* [online]. 2017 [cit. 2018-02-05]. Dostupné z: <http://www.dotacni.info/dotace-podle-oboru/skoly/>

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Osvědčení Metodický kurz

Příloha č. 2 – Osvědčení Snoezelen v teorii a praxi

Příloha č. 3 – Dotazník

Příloha č. 4 – Otázky na zástupkyni ředitele školy k deskriptivní části BP

Příloha č. 5 – Obrázky

Přílohy

Příloha č. 1 – Osvědčení Metodický kurz

ISNA-MSE®
Institut Snoezelen-MSE
International Snoezelen Association - Multisensory Environment

Vzdělávací instituce akreditovaná MŠMT ČR - č.j.: MSMT 36024/2014-1 a MPSV ČR - č.j.: 2014/61805-223/1
se sídlem Krmelínská 664/22, 720 00 Ostrava-Hrabová
IČ 22899715

uděluje

OSVĚDČENÍ

č. _____

o absolvování certifikovaného akreditovaného vzdělávacího kurzu
**Metodický kurz - Úvod do strukturovaných hod
v konceptu Snoezelen-MSE**
(Metodický kurz - Úvod do strukturovaných hodin Snoezelen-MSE terapie
v časovém rozsahu 8 hodin na jméno
Barbara Matoušková
narozena/a **13.5.1982**

Vzdělávací program byl akreditován:
MŠMT ČR v systému DVPP pod č.j.: MSMT-30151/2014-2-679 pro cílovou skupinu speciální pedagog, psycholog a MŠMT pod č.j.: MSMT - 27976/2015-2-619 pro cílovou skupinu žáci metodik prevence, pedagogové volného času, ředitelé škol a školních zařízení, učitelé 1. stupně ZŠ, učitelé 2. stupně ZŠ, učitelé MŠ, vychovatelé školních zařízení, asistenti při MPSV ČR pod č.j.: 2014/1439-PC/SP podle § 117a odst. 1 zákona č. 106/2006 Sb. o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

Místo konání a datum:
4. 10. 2017 v PRAZE

Absolvent tohoto kurzu je oprávněn pracovat ve Snoezelen-MSE prostředí se svým klientem, není však oprávněn Snoezelen-MSE koncept na základě osvědčení d
využívat. O zaškolovat zájemce o práci ve Snoezelen-MSE prostředí. Využívat Snoezelen-MSE koncept je oprávněn pouze lektor s certifikací ISNA-MSE®.

Všechny texty, fotografie a videa podléhají autorskému právu. Nesmí být publikovány, reprodukovány, ukládány,
šířeny nebo komerčně použity žádným způsobem, systémem nebo prostředky bez písemného souhlasu autora.

Mgr. Renata Filatova
lektorka s mezinárodní akreditací ISNA-M
prezidentka ISNA-MSE® v ČR a SR
garantka Snoezelen-MSE v ČR a SR

ISNA
International Snoezelen Association

4. 10. 2017
Osvědčení vydáno dne

Příloha č. 2 – Osvědčení Snoezelen v teorii a praxi

ISNA-MSE®

Institut Snoezelen-MSE

Člen International Snoezelen Association - Multisensory Environment

Vzdělávací instituce akreditovaná MŠMT ČR - č.j.: MSMT 36024/2014-1 a MPSV ČR - č.j.: 2014/61805-223/1

se sídlem Krmelinská 664/22, 720 00 Ostrava-Hrabová

IČ 22899715

uděluje

OSVĚDČENÍ

č. _____

o absolvování certifikovaného akreditovaného vzdělávacího kurzu

Snoezelen v teorii a praxi – základní pojetí moderního interaktivního multismyslového konceptu

v časovém rozsahu 18 hodin na jméno

Barbara Matoušková

narozen/a

13. 5. 1982

Vzdělávací program byl akreditován:

MŠMT ČR v systému DVPP pod č.j.: MSMT 30153/2014-2-479 pro cílovou skupinu učitel-metodik prevence, pedagogové volného času, ředitelé škol a školských zařízení, učitelé 1. stupně ZŠ, učitelé ZŠ, učitelé MŠ, učitelé speciálních škol, vychovatelé školských zařízení, asistenti pedagoga, speciální pedagogové, psychologové.
MPSV ČR pod č.j.: 2014/1441 PG/SR/PP podle § 117a odst. 1 zákona č. 158/2006 Sb. o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

Místo konání a datum:

2.-3. 10. 2017 v PRAZE

Absolvent tohoto kurzu je oprávněn pracovat ve Snoezelen-MSE prostředí se svěřeným klientem, není však oprávněn Snoezelen-MSE koncept na základě osvědčení dále využívat či zadělovat zájemce o práci ve Snoezelen-MSE prostředí. Využívat Snoezelen-MSE koncept je oprávněn pouze lektor s certifikací ISNA-MSE®.

Všechny texty, fotografie a videa podléhají autorskému právu. Nesmějí být publikovány, reprodukovány, ukládány, šířeny nebo komerčně použity žádným způsobem, systémem nebo prostředky bez písemného souhlasu autora.

3. 10. 2017
Osvědčení vydáno dne

International Snoezelen Association

Mgr. Renáta Filátová

Mgr. Renáta Filátová
lektorka z mezinárodní akreditací ISNA-MSE
prezidentka ISNA-MSE® v ČR a SR
garantka Snoezelen-MSE v ČR a SR

Příloha číslo 3 - Dotazník

Koncept Snoezelen-MSE v inkluzivním vzdělávání

Dobrý den,

ráda bych Vás touto formou požádala o vyplnění dotazníku, který je součástí bakalářské práce s názvem Koncept Snoezelen-MS E v inkluzivním vzdělávání, jenž je zpracovávána v rámci bakalářského studia Školského managementu na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy. Cílem bakalářské práce je popsání, analyzování a zjištění přínosu konceptu Snoezelen-MSE v inkluzivním prostředí – zda koncept Snoezelen-MSE usnadňuje edukaci znevýhodněných žáků, jaké jsou stanovené cíle a zda se očekávané cíle naplňují.

Předem děkuji za vyplnění anonymního dotazníku.

Barbara Matoušková

1. Charakteristika zařízení, ve kterém je koncept Snoezelen-MSE zřízen?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

Mateřská škola

Mateřská škola a Základní škola

Základní škola

Školské zařízení

Jiná...

2. Kdo je zřizovatel vašeho zařízení?

3. Kolik žáků z vašeho zařízení využívá Snoezelen-MSE?

Nápověda k otázce: Prosím o procentuální vyčíslení.

4. Jak často Snoezelen-MSE využíváte?

každý den

2–3× týdně

1× týdně

1×za měsíc

jinak

5. Jak jste vytvořili místnost nebo prostředí Snoezelen-MSE ve svém zařízení?

projekt na klíč

svépomocí

kombinace projektu na klíč a svépomocí

jinak

6. Prosím specifikujte, jak jste vytvořili prostředí nebo místnost Snoezelen-MSE ve svém zařízení v případě, že jste u předchozí otázky odpověděli „jinak“.

7. Jaký typ Snoezelen-MSE prostředí je ve vašem zařízení?

Nápověda k otázce: (místnost, koutek, pomůcky,...)

8. Kterými pomůckami je ve vašem zařízení Snoezelen-MSE vybavený?

9. Absolvovali pracovníci, kteří působí ve Snoezelen SE prostředí, certifikovaný kurz?

Ano

Ne

Někteří

10. Prosím definujte tým pracovníků, kteří se konceptu Snoezelen-MSE ve Vašem zařízení věnují?

Nápověda k otázce: pedagogové, speciální pedagog, psycholog, asistent pedagoga,...

11. Jaké cíle jste si v souvislosti se Snoezelen-MSE pro vaše pracoviště stanovili?

12. Naplňují se cíle, které jste si v souvislosti se Snoezelen-MSE stanovili?

Ano

Ne

Částečně

13. Pokud jste odpověděli „ne“ nebo „částečně“, uveďte, prosím, proč si myslíte, že se stanovené cíle nenaplnují.

14. Jak konkrétně koncept Snoezelen-MSE ve vašem zařízení nejvíce pomohl?

15. Jaká úskalí v souvislosti s konceptem Snoezelen-MSE vnímáte?

16. Koncept Snoezelen-MSE považujete za:

Nápověda k otázce: vyberte jednu nebo více odpovědí

podpůrnou edukační metodu

volnočasovou aktivitu

terapii

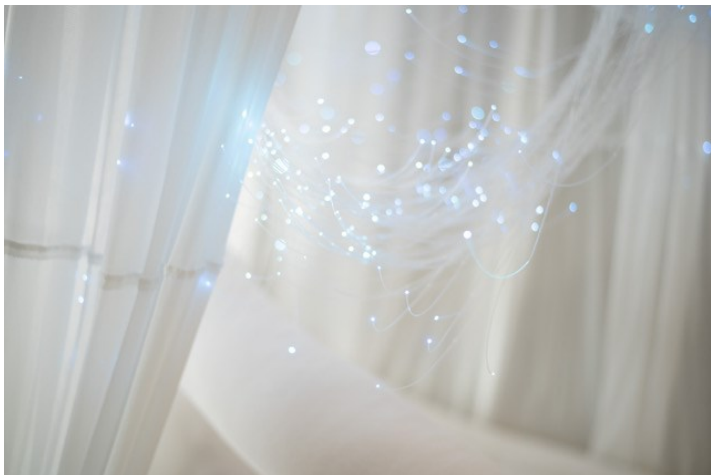
17. Jak konkrétně usnadňuje koncept Snoezelen-MSE edukaci znevýhodněných žáků?

Příloha č. 4 – Otázky na zástupkyni ředitele školy k deskriptivní části BP

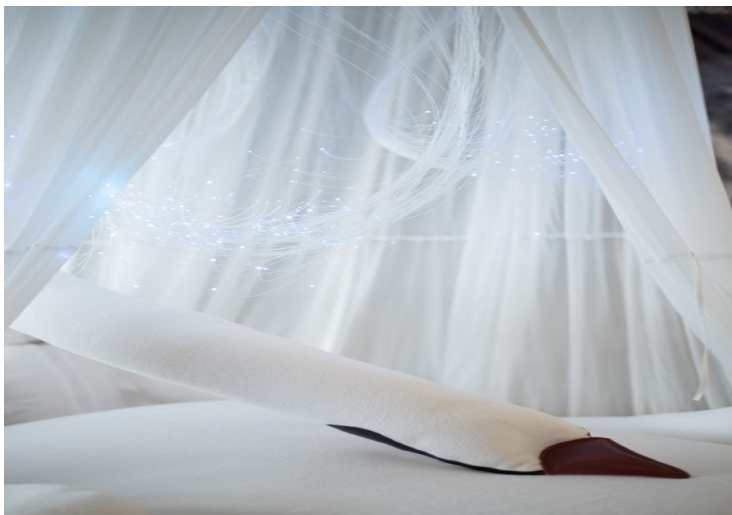
1. Jakým Snoezelen vybavením disponuje vaše zařízení? (prosím o popsání koutku, pomůcek, prostředí nebo příložením dokumentace).
2. Jakým způsobem jste získali finance na zřízení Snoezelen? (granty, dotace, dary, rozpočet).
3. S jakými konkrétními překážkami jste se setkali při budování Snoezelenu? (technické problémy, finanční, školení, nedostatečná podpora ze strany vedení či pedagogů, neochota přijímat nové apod.).
4. Jak jste vytvořili Snoezelen prostředí ve vašem zařízení? (svépomocí, na klíč, kombinací svépomocí a na klíč – prosím o popsání).
5. 5. Financujete Snoezelen vybavení z podpůrných opatření? (Je-li to možné, prosím o vypsání konkrétních pomůcek.).
6. Z jakých zdrojů jste financovali školení pedagogů? (rozpočet, grant,...) Kolik pedagogů je proškoleno?
7. Prezentuje se vaše škola v rámci marketingové strategie Snoezelen vybavením?

Příloha č. 5 – Obrázky

Obrázek č. 1 – Bílá místnost

Obrázek č. 2 – Bílá místnost

Obrázek č. 3 – Tmavá místnost

Obrázek č. 4 – Interaktivní místnost

Obrázek č. 5 – Interaktivní místnost

Obrázek č. 6 – Vodní prostředí

Obrázek č. 7 – Vodní prostředí

Obrázek č. 8 – Vodní prostředí

Obrázek č. 9 – Přenosné prostředí

Obrázek č. 10 – Přenosné prostředí

Obrázek č. 11 – přenosné prostředí

Obrázek č. 12 – Inkluzivní prostředí

Obrázek č. 13 – Inkluzivní prostředí

Obrázek č. 14 – Inkluzivní prostředí

Přílohy deskripce Základní škola speciální

Obrázek č. 15 Vesmír

Obrázek č. 16 Vesmír

Obrázek č. 17 Vesmír

Obrázek č. 18 Farma

Obrázek č. 19 Farma

Obrázek č. 20 Kopretina

